

JOURNALISTI

Suomen Journalistiliiton ammattilehti • 102. vuosikerta 15.5.2026

4 | 26

Yle polkee
yksinyrittäjien
palkkioita
s. 6

"Toimittajat
valehtelevat
itselleen
vallastaan"
s. 9

Moni Suomessa
salattu tieto on
Ruotsissa
julkinen
s. 24

Anni Mattila etsii ja
järjestää kuvauspaikat **12**

KUVA: KAI WIDELL

Erkki Mervalaan tutkimus vahvistaa, että talous-journalismi jyrää ilmastonäkökulmat mediassa.

Journalisti kysyi, miten mediatalot suhtautuvat vaihdevuosi-oireiden hoitoon s.28

Syömishäiriö-journalismi vahingoittaa lukijoitaan, kirjoittaa Aliina Ruuttunen s.4

Marja Honkonen • marja.honkonen@journalistiliitto.fi

Lehdistönvapauden kärkeen palataan valinta kerrallaan

Lehdistönvapautta ei voi säilöä. Siitä kertovat Toimittajat ilman rajoja -järjestön vuosittain julkaiseman vertailun tulokset, jotka tänä vuonna ovat Suomen kannalta historiallisen huonot.

Suomi putosi vertailussa kuudenneksi. Ero aiempaan vuoteen on vain yksi sija, mutta yhtä huonoa sijoitusta Suomi ei ole saanut vertailun historian aikana. Olemme nyt hilkulla pudota niiden maiden joukosta, joissa tilanne on hyvä. Maita on vain seitsemän.

Vielä nihkeämpi kuudes sija on, jos muistaa aikamme lehdistönvapauden ykkösmaana. Sitä riemua riitti seitsemän vuotta perättäin. Sitten, vuonna 2016, silloinen pääministeri **Juha Sipilä** (kesk.) suuttui Ylen uutisoinnista ja painosti toimitusta – ja Suomi putosi kolmanneksi.

Ykköseksi emme ole palanneet. Tällä kertaa sijoituksen heikkenemistä selittävät vertailun tekijöiden mukaan muun muassa toimittajien Viestikokekeskus-oikeudenkäynnissä saamat tuomiot ja niiden jääminen voimaan.

Lehdistönvapautta ei siis takaa se, että joskus olimme mallioppilas. Vapautta mitataan uudelleen joka kerran, kun journalistit julkaisivat jotakin valtaapitäville epämieluisaa. Siinä kokeessa olemme maana epäonnistuneet yhä uudelleen.

SIJOITUKSIA EIVÄT TIETENKÄÄN ratkaise vain yksittäiset tapaukset. Vertailun tekijät arvioivat viittä osa-aluetta: poliittista toimintaympäristöä, oikeudellista kehystä, sosiokulttuurista ilmapiiiriä, toimittajien turvallisuutta sekä taloudellisia edellytyksiä.

Vertailussa on jo aiemmin kiinnitetty huomiota siihen, että journalismin epävarma rahoituspohja heikentää median toimintavapautta monessa maassa, myös Suomessa. Hyvän ja huolellisen journalismin – kuten minä tahansa muun laadukkaan tuotteen – tekeminen yleensä maksaa.

Siksi ikävä totuus on, että lehdistönvapauden kirkasotsainen vaaliminen on yleensä

KUVA: SERCAN ALKAN

Painetun Ylioppilaslehden viimeinen päätoimittaja Roosa Welling ilahtui, kun lehti sai HS-säätiöltä tukea digitaalisen lehden kehittämiseen.

s.32

”Vapautta mitataan uudelleen joka kerran, kun journalistit julkaisevat jotakin valtaapitäville epämieluisaa.”

helppoa vain juhlapuheissa ja tällaisissa pääkirjoituksissa.

Jos poliitikkojen pitää leikata miljardeja, on kunnianhimoista toivoa heidän sijoittavan mediatukeen edes miljoonia. Kukaan ei toivo muutosneuvotteluja. Silti harva odottaa kaupallisen median omistajien sietävän tappioita journalismin rahoittamisen ilosta. Meidän on pitänyt niellä, että lehtiä loppuu, omistus keskittyy ja Yle kutistuu.

Pienemmässä mittakaavassa sama pätee järjestöihin. Helsingin yliopiston ylioppilaskunta voi moittia rahojensa hassaamisesta kiinteistöbisnekseen, mutta jos rahaa ei ole, sitä on vaikea antaa *Ylioppilaslehden* tekijöille. Ylioppilaslehtien tilanteesta kerromme lisää sivulla 32.

Autuaita eivät ole edes media-alan ammattilaiset itse. 21.–22. toukokuuta koolla oleva Journalistiliiton valtuusto joutuu osana säästöjä pohtimaan, leikkaako se ensi vuonna *Journalistin* freelanceostoja ja tulevaisuudessa kenties myös ilmestymispäiviä. Tähän pohdintaan

pakottavat osaltaan juuri koko alan taloudelliset edellytykset. Mitä vähemmän alalla on töitä, sitä vähemmän liitolla on maksavia jäseniä.

LIKI KYMMENEN VUOTTA sitten toimittaja **Antti Blåfield** kirjoitti *Journalistissa* siitä, miten sananvapaus on sietämistä. Juuri se on hänen mukaansa siinä vaikeinta: sietää, että joku leikkii hyvän maun rajoilla ja kyseenalaistaa pyhiksi koettuja arvoja.

Ajatusta voi soveltaa vapaan median vaalimiseen myös laajemmin. Sitä on vaikeinta puolustaa silloin, kun toisessa vaakakupissa on muita tärkeältä tuntuvia asioita tai arvoja.

Tulee uusia kokeita – oikeustapauksia, houkutuksia painostaa, pakkoa leikata – joissa jälleen kerran epäonnistumme maana, ainakin lehdistönvapauden näkökulmasta.

Tai sitten emme. Matka takaisin kärkimaaksi alkaa siitä, että tunnistamme paikat, joissa voimme valita myös toisin – oli se kuinka vaikeaa tahansa. ●

KUVA: JUUSO WESTERLUND

Feminan päätoimittaja Sanna Wallenius kihisee kiukusta, koska naistenlehden toimittaja ei ole koskaan voittanut Vuoden journalisti -palkintoa.

s.10

Ville Tietäväinen pitää Vuoden freelancer -palkintoa tunnustuksena kuvittamiselle

s.42

Kannen kuva: Heidi Piironen

JOURNALISTI

Suomen Journalistiliiton
ammattilehti 102. vuosikerta
15.5.2026

VASTAAVA PÄÄTOIMITTAJA /
ANSVARIG CHEFREDAKTÖR
Marja Honkonen 050 379 9108

TOIMITUSSIIKTEERI /
REDAKTIONSSSEKRETERARE
Manu Marttinen 050 310 3036

TOIMITTAJAT / REPORTRÄR
Nina Erho 050 379 8155
Manu Haapalainen 050 501 0716

ULKOASU / LAYOUT
Heli Saarela 050 470 0016

SÄHKÖPOSTIT
etunimi.sukunimi@journalistiliitto.fi
fornamn.slaktnamn@journalistiliitto.fi

VERKKOLEHTI
www.journalisti.fi

TILAUKSET / BESTÄLLNINGAR
Jaicom Oy 03 4246 5383
journalisti@atex.com

PAINO / TRYCKERI
Botnia Print, Kokkola
ISSN 1236-3596 (painettu/tryckt)
1458-4271 (verkko/nät)

JULKAISIJA / UTGIVARE
Suomen Journalistiliitto
Finlands Journalistförbund
09 612 2330
PL 252, 00531 Helsinki

SEURAAVA JOURNALISTI 5 / 2026
ILMESTYY 14. 8., AINEISTO 5. 8.

ILMOITUSMYynti:
www.journalisti.fi > ilmoittajille
044 755 5002

VASTUULLISTA
JOURNALISMIA

Syömishäiriöjournalismi vahingoittaa lukijoitaan, väittää Aliina Ruuttunen

Aliina Ruuttunen, teksti • Aapo Huhta, kuva

ALIINA RUUTTUNEN

- 22-vuotias toimittaja, joka on etsinyt syömishäiriöjournalismista tukea sekä syömishäiriön sairastamiseen että siitä toipumiseen.
- Opiskelee journalistiikkaa Tampereen yliopistossa, yhteiskuntatieteiden ylioppilas.
- Työskennellyt kuvajournalistina *Keskisuomalaisessa* sekä freelancetoimittajana ja -kuvaajana ylioppilaslehti *Visiirissä*.

Lehdissä toistuu usein juttutyyppejä, jossa henkilö kertoo syömishäiriöstään sairastumisesta ja siitä toipumisesta. Tyypillisesti haastateltava kertoo, kuinka monta kiloa laihtui, missä järjestyksessä eri ruoka-aineet karsiutuivat ruokavaliosta ja mitä ruokia syötyään oli oksennettava. Parhaimmillaan – tai pahimmillaan – jutut kertovat desilitran tai kalorimäärän tarkkuudella, mitä haastateltava söi päivässä.

Kuin varkain lukijalle on annettu ohjeet elämäntaparemonttiin suoraan helvetistä, ja syömishäiriötä sairastava lukija tekee jutusta muistiinpanoja kynä sauhuten.

Äärimmäistä laihuutta ihannoiva sisältö nousi viime vuonna trendiksi sosiaalisessa mediassa. Sisällöissä toistuvat videot, joissa nuoret naiset antavat vinkkejä nälän sietämiseen, liikkuvat valtavia määriä sekä jakavat ruokia terveellisiin ja epäterveellisiin.

Skinnytok-tunnisteella julkaistun sisällön on pelätty altistavan syömishäiriöille. Tiedotusvälineet ovat ahkerasti taustoittaneet ilmiötä ja kertoneet sen vaaroista. Vähemmälle huomiolle on kuitenkin jäänyt se, että myös journalismi voi lietsoa syömishäiriöoireilua.

Mediat esittelevät jutuissaan syömishäiriöoireilua syljetyistä ruoista ties missä tehtyihin vatsalihasliikkeisiin. Numerot ja tarkat oirekuvaukset ovat syömishäiriötä sairastaville tärkeää valuuttaa.

Kun itse sairastin syömishäiriötä, etsin käsiini kaiken mahdollisen tiedon sairaudestani. En tehnyt sitä saadakseni apua. Sen sijaan käytin tietoa vertailuun ja oman sairauteni vahvistamiseen. Etsin uusia tapoja oireilla ja yhä pienempiä lukumääriä tavoitteikseni.

SYÖMISHÄIRIÖLIITON ASIAANTUNTIJAN Katri Mikkilän havaintojen mukaan syömishäiriöjournalismi on menossa vastuullisempaan suuntaan. Hän muistuttaa, että takavuosina media saattoi jopa romantisoida syömishäiriötä. Romantisointi on näkynyt esimerkiksi syömishäiriöiden

traagisuuden korostamisena ja syömishäiriön kontrollin ihailuna. Mikkilää huolestuttaa silti, että laihuuden ihannoiti voi johtaa syömishäiriöiden romantisointiin mediassa uudelleen.

Syömishäiriöjournalismia tehdään ainakin osittain lukijoille, jotka eivät tiedä syömishäiriöstä mitään. Tieto siitä, että syömishäiriökäyttäytyminen voi olla mitä vain syömisestä ja syömättömyyden välillä, saa aikaan enemmän kysymyksiä kuin vastauksia.

Katri Mikkilä huomauttaa, että myös terveydenhuollon ammattilaiset ja syömishäiriötä sairastavien läheiset voivat hyötyä konkreettisesta tiedosta ymmärtääkseen sairautta ja siihen liittyviä ilmiöitä.

VÄITÄN, ETTÄ SYÖMISHÄIRIÖISTÄ kirjoittaminen tarvitsisi samantapaisia ohjeita kuin Terveyden ja hyvinvoinninlaitos (THL), Journalistiliitto ja muut media-alan järjestöt ovat tehneet itsemurhista kirjoittamiseen. Ohjeiden keskeinen viesti on se, että tarpeettomia yksityiskohtia on syytä välttää, koska itsetuhoisten tekojen jäljittelyriski on suuri.

Syömishäiriöön menehtyneiden yleisin kuolinsyy on itsemurha, ja syömishäiriöisen käytöksen voidaan katsoa itsessään olevan itsetuhoisuutta. Silti syömishäiriötä käsitellään journalismissa eri pelisäännöin kuin itsemurhia.

Kyse on varmasti tietämättömyydestä ja siitä, ettei vahingollisuutta tunnisteta. Olisi kuitenkin naiivia väittää, etteikö pienillä painolukemilla ja ruokamäärillä saisi aikaan raflaavia otsikoita. Sattumaa ei ole sekään, että syömishäiriöistä suurinta mediannäkyvyyttä nauttii anoreksia, vaikka se ei ole yleisin syömishäiriö. On mediaseksikkäämpää laihtua huomattavia määriä kuin ahmia hallitsemattomasti.

Itsetuhoisuutta, syömishäiriöitä ja mielen terveysongelmia ylipäättään käsitteleviä juttuja yhdistää nykyään lähes poikkeuksetta juttujen loppuun koostettu lista tahoista, jotka tarjoavat apua. Se on hyvä alku. Sekä vastuullisemmalle journalismille että syömishäiriöstä toipumiselle. ●

Kilpailuoikeuden asiantuntija Kukka Kuusela pitää kollektiivista neuvottelu-oikeutta yhteiskunnallisesti merkittävänä. "Meillä on eri aloilla entistä enemmän työntekijöitä, joilla ei ole perinteistä työsuhdetta. Ei saisi syntyä tilannetta, jossa heillä ei ole mahdollisuutta vaikuttaa työoloihinsa."

Yksinyrittäjät sanovat Ylen polkevan hintoja. Tutkija patistaa Ylen johtoa neuvottelemaan.

Manu Haapalainen, teksti • Heli Saarela, kuva

JOURNALISTI
fi

Viestintätoimisto lähetti freelancetoimittaja **Venla Rossille** valmiin lehtijutun ja ehdotti, että hän julkaisi sen omalla nimellään. "Kuulosti, kuin freelancetoimittaja olisi tarjoamassa juttua jollekin medialle. Mutta roolit olivat väärin päin: minä olen itse pitkän linjan freelancer, enkä voi päättää minkäänlaisten tekstien julkaisuista." Lue lisää: **Journalisti.fi**

A-lehdet vähentää muutosneuvotteluiden seurauksena kymmenen työntekijää. Kuuden journalistista työtä tekevän työsuhte päättyy. Työehtojen muutokset koskevat yhtä journalistia. A-lehdissä työskentelee muutosneuvotteluiden jälkeen noin 50 journalistista työtä tekevää työntekijää. Lue lisää: **Journalisti.fi**

Journalistiliiton ja Yleisradion neuvottelut yksinyrittäjien työehdoista ovat ainakin toistaiseksi ohi. Osapuolet eivät ole panneet neuvottelupöytään sitten viime joulukuun, jolloin Yle katkaisi neuvottelut yksipuoleisesti. Yhtiö on vedonnut asiassa kilpailuoikeudellisiin ongelmiin.

Journalistiliitto ja Yle solmivat keväällä 2025 aiesopimuksen. Sen mukaan osapuolten oli tarkoitus vuoden loppuun mennessä sopia Ylelle työskentelevien yksinyrittäjien vähimmäispalkkioista ja työehdoista.

Yksinyrittäjien työehdoista on ollut mahdollista sopia kollektiivisesti vuodesta 2022 alkaen. EU-komissio linjasi tuolloin, ettei kilpailulainsäädäntö estä sopimista.

Journalistiliitto on vuoden 2022 jälkeen tehnyt sopimuksia useiden pienten toimijoiden, esimerkiksi monien ay-lehtien ja *Demokraatin* kanssa. Sopimus Ylen kanssa olisi ollut kooltaan ja painoarvoltaan eri luokkaa. Sen piiriin olisi kuulunut muun muassa kuvaajia, äänittäjiä ja maskeeraajia.

Ylelle työtä tekeville yksinyrittäjille neuvottelujen katkeaminen on ollut suuri pettymys. *Journalisti* haastatteli tätä juttua varten kolmea Ylelle yksinyrittäjänä työskentelevää kuvaajaa. Heidän mukaansa suurin ongelma on se, että yksittäisillä yksinyrittäjällä ei ole todellista mahdollisuutta neuvotella Ylen kanssa työehdoistaan eikä palkkioistaan. Jos Ylen tarjoama puitesopimus ei kelpaa, työt menevät sivu suun ja Yle tekee sopimuksen toisen kanssa.

Kuvaajat puhuvat nimettömänä, koska pelkäävät julkisen kritiikin tyrehtyttävän Ylen tilaukset.

”Tilanne on aika erikoinen, jos sopimusehdoista ovat sopimassa pienyrittäjä ja valtava, verovaroin rahoitettu yritys”, Ylelle työskentelevä kuvaaja sanoo.

”Julkisen palvelun yhtiön voisi kuvitella näyttävän mallia muulle mediakentälle, miten tekijöille annetaan reilut työehdot. Asia on päinvastoin. Yle mukailee kaupallisten tuotantoyhtiöiden toimintatapoja ja kurjistaa koko alaa”, hänen kollegansa jatkaa.

Ylen yksinyrittäjille nykyisin tarjoamissa sopimuksissa on monia ongelmia.

Yhtiön maksamat palkkiot eivät ole nousseet koronavuosien jälkeen. Yötöistä ei makseta ekstraa lainkaan. Alan käytännöistä poiketen Ylen sopimuksissa ei mainita kilometrikorvauksista mitään, joten niiden laskuttaminen on työn tilanneen toimituksen hyväntahtoisuuden varassa.

Yle on myös lyhentänyt kuvaajien minimityöpäivän pituuden kuuteen tai jopa neljään tuntiin. Tämä tekee työstä yhä kannattamattomampaa. Samalle päivälle on käytännössä mahdotonta sopia muita työkeikkoja, joten päivän palkkio koostuu pahimmillaan vain neljän tunnin mittaisesta tilauksesta.

Todellisuudessa työpäivät venyvät kuvauksissa säännöllisesti yli sovitun, kuvaajat kertovat. Palkkioon se ei vaikuta.

YLEN HENKILÖSTÖJOHTAJA Laura Ansaharju kuvailee Journalistiliiton kanssa käytyjä neuvotteluja hyödyllisiksi. Hänen mukaansa osapuolet ovat tavoitteissaan kuitenkin liian kaukana toisistaan.

"Vähimmäislepoaikoja ei enää ole sopimuksessa. Palkkiot eivät ole nousseet."

Ylelle työskentelevä kuvaaja

”Vastaavanlaisia sopimuksia ei ole muillakaan suurilla yrityksillä”, Ansaharju sanoo.

Ansaharju ei halua täsmentää, millaisia kilpailuoikeudellisia ongelmia kollektiivisen sopimiseen Ylen näkökulmasta liittyy. Hän sanoo Ylen jo nyt tekevän ainoastaan vastuullisia ja oikeudenmukaisia sopimuksia.

”Kun yritys tekee yrityksen kanssa sopimuksen, se on tietenkin eri kuin työsuhde”, Ansaharju sanoo.

”Ostamme monenlaisilta tekijöiltä monenlaista työtä. Kuten aina neuvotteluissa, heidän kanssaan haetaan sopimusehtoja, joilla päästään sopimukseen.”

Yksinyrittäjät kokevat, että Ylen sanelemaan sopimusehtoihin ei voi vaikuttaa käytännössä lainkaan. Onko Yle reilu tilaaja?

”On harmillista kuulla, että tällaista kokemusta on. Meidän näkökulmastamme sopimukset ovat vastuullisia ja oikeudenmukaisia.”

Kuuletko kritiikistä nyt ensi kertaa?

”En, kyllä kritiikki on ollut tiedossa ja sitä käsiteltiin myös neuvotteluissa. Siitä huolimatta pidän sopimuksia kohtuullisina.”

Tarkemmin Ansaharju ei halua kommentoida yksinyrittäjien työehtoja tai näiden kokemaa epäoikeudenmukaisuutta.

”Mikä sitten on reilu palkkiotas? Emme me lähtökohdaisesti maksa sisällöistä siksi, että meidän tehtävämme olisi pitää tekijät leivässä. Jos maksaisimme vaikka tuplasti, joutuisimme ostamaan vähemmän juttuja.”

Lapin Kansan päätoimittaja Suvi Tanner Journalistissa 5. toukokuuta. Lue lisää: [Journalisti.fi](https://journalisti.fi)

Konkaripoliitikko Timo Soini kertoi 1. huhtikuuta blogissaan liittyneensä Journalistiliittoon. *Journalistin* haastattelussa hän toivoo Journalistiliiton toimivan edunvalvonnassaan nuorten hyväksi ja tekoälyn liiallista käyttöä vastaan. Lue lisää: [Journalisti.fi](https://journalisti.fi)

VIIME AIKONA YLE ON siirtynyt kohti uutta hankintamallia. Se on kehottanut tekijöitä perustamaan hieman suurempia, vähintään kahden–kolmen hengen yrityksiä. Ylelle on edullista saada samaan tilaukseen mahdollisimman monenlaista työtä.

Journalistin haastattelemat kuvaajat kokevat, että Yle pyrkii uudella käytännöllään torppaamaan neuvottelut pienyrittäjien kanssa lopullisesti. Neuvotteluoikeus koskisi toteutuessaankin ainoastaan yksinyrittäjiä.

"Ennen hankinta-osaston perustamista työehdoista pystyi neuvottelemaan."

Ylelle työskentelevä kuvaaja

"Ostamalla isoilta toimijoilta Yle myös ulkoistaa työehtojen valvontavastuun näille", kuvaaja sanoo.

"Eikä pienyrittäjän ole mahdollista kilpailla keikoista isoja tuotantotaloja, kuten amerikkalaisjätti NEP:iä vastaan. Ylen tehtävä ei minusta ole hukata verorahoja ulkomaisille jättiyrityksille."

Kuvaajat kuvailevat välejänsä Ylen sisältöjä tekeviin toimituksiin luottamuksellisiksi ja hyväksi. Ongelmat ovat kuvaajien ja Ylen hankintaosaston välillä. Hankinta ostaa lähes kaikki palvelut, tosin toimitusten kanssa suoraan sopimalla on joskus mahdollista saada sovituksi kohtuullisempia korvauksia.

"Ennen hankintaosaston perustamista työehdoista pystyi neuvottelemaan", Ylelle työskentelevä kuvaaja sanoo.

Kuvaajat kiistävät Laura Ansaharjun väitteen siitä, että Yle ostaa palvelut yhdessä sovituilla reiluilla ehdoilla.

"Se ei pidä millään tasolla paikkaansa. Olemme yrittäneet saada sopimusehtoihin monia parannuksia, esimerkiksi matkakorvauksiin. Se on kuin tuuleen huutaisi. Eivät he kuuntele", eräs kuvaaja sanoo.

Kuvaajien mukaan koko sopimuksen sisältö tulee aina Yleltä, eikä siihen voi vaikuttaa mitenkään.

"Sopimuksessa matkakuluja korvataan 55 euroon saakka päivässä, lähdin sitten Seinäjoelle tai Ouluun", yksi kuvaajista jatkaa.

"Pääkaupunkiseudun sisällä ajetuista kilometreistä korvauksia ei saa, vaikka hakisimme kalus-

toa tai kuljettaisimme ohjaajan jostain Espoosta."

Yle edellyttää kuvaajien myös hankkivan omalla yrittäjäriskillään jatkuvasti uutta laitteistoa, muun muassa kuvausdrooneja ja mikrofoneja. Riittävän laadukas peruslaitteisto on ainakin 30 000 euron sijoitus. Lisäksi tarvitaan kuljetuskalusto.

Ylelle työskentelevä kuvaaja sanoo yhtiön polkevan hintoja härskein neuvottelukeinoin.

"He laskevat koko ajan, että palvelu ei saa maksaa penniäkään enempää kuin kolme vuotta sitten. Minun euron on nykyisin noin 80 senttiä", hän sanoo.

"Sinä aikana, kun olen tehnyt Ylelle hommia, kahdeksantuntinen työpäivä on muuttunut kymmentuntiseksi, kilometrikorvaukset ovat kadonneet ja työtehtäviin on lisätty äänittäminen ja kuvausdroonien operointi. Vähimmäislepoaikoja ei enää ole sopimuksessa. Palkkiot eivät ole nousseet", hänen kollegansa sanoo.

Kollektiivisen neuvotteluprosessin katkeaminen oli *Journalistin* haastattelemille kuvaajille valtava pettymys.

"Ihan helvetillinen. Pari kuukautta meni ihan shokissa. Mietin yhä vakavasti alanvaihtoa. En halua katsella tällaista enää", eräs kuvaajista sanoo.

KILPAILUOIKEUTEEN ERIKOISTUNUT oikeustieteen tohtori **Kukka Kuusela** sanoo, että mikään ei estäisi Yleä neuvottelemasta yksinyrittäjien työehdoista. EU-komissio antoi tähän vuoden 2022 suuntaviivoissaan nimenomaisesti mahdollisuuden, hän sanoo.

"Komission mukaan kollektiivinen sopiminen ei ole kilpailulle tuntuvasti haitallista silloin, kun sillä pyritään tasa-arvon edistämiseen työehdoissa. Ihmisten on siis syytä olla samoissa tai samankaltaisissa työtehtävissä tasa-arvoisessa asemassa", Kuusela sanoo.

EU-oikeuden mukaan neuvottelu on mahdollista, kun yksinyrittäjien neuvotteluasema on heikko, tai kun he ovat jo valmiiksi työnkuvaltaan rinnasteisessa asemassa työsuhteisiin työntekijöihin.

Ylen ja yksityisyrittäjien tilanne on Kuuselan mukaan juuri tällainen. Esimerkiksi kartellin syntymisestä ei siis ole pelkoa.

Kuuselan mukaan EU-komission suuntaviivat tähtäävät myös siihen, että jokainen voisi vaikuttaa omiin työoloihinsa alustatalouden aikakaudella.

"Aitoa mahdollisuutta vaikuttaa niihin ei tietenkään ole, jos yksityisyrittäjä neuvottelee suuren yrityksen kanssa. Jokainen sellaista yrittänyt tietää, että se ei onnistu", Kuusela sanoo. ●

VALTUUSTO SAA KÄSITELTÄVÄKSEEN PITKÄN LISTAN SÄÄSTÖKEINOJA

Journalistiliiton hallitus tuo valtuuston kevätkokoukseen ehdotuksensa liiton talouden tasapainottamiskeinoista.

Keinoja ovat muun muassa liiton vapaa-ajan tapaturmavakuutuksesta luopuminen, *Journalistin* freelanceostojen vähentäminen, koulutusbudjetin ja kansainvälisen toiminnan budjetin pienentäminen sekä eläkeläis- ja opiskelijajäsenmaksujen korotukset.

Toimet voisivat toteutua jo ensi vuonna. Niiden lisäksi ensi vuonna valmistuvan strategian mukaisesti harkittavaksi tulevat esimerkiksi toimiston palveluiden osastoistukset ja yhdistyspalautusmallin uudistaminen.

Säästöjen taustalla ovat liiton talouden kasvavaksi arvioitu alijäämä ja jäsenmäärän lasku. Journalistiliiton varsinaisen toiminnan kulut olivat viime vuonna noin 4,5 miljoonaa euroa. Rahaa toimintaan oli 3,5 miljoonaa euroa. Sijoitustoiminta tuotti poikkeuksellisesti kaksi miljoonaa euroa, joten talous oli noin miljoona euroa plus-salla.

Päätökset liiton taloudesta tekee valtuusto.

Manu Marttinen

Lue lisää: Journalisti.fi

OIKAISUT

Journalistin 3/2026 mediatukia käsitelleessä jutussa kerrottiin, että STT:n saama 1,05 miljoonan euron kertaluonteinen tuki olisi summaltaan suurin, minkä EU:n yritystukisääntely sallii. 1,05 euroa on kuitenkin suurin tukisumma, joka voidaan ottaa käyttöön ilman EU-komission ennakkohyväksyntää.

Journalistin 6/2025 Kieli-kolumnissa esimerkkivirheitä selitettiin virheellisin kielioppikäsittein. Toisin kuin kolumnissa väitettiin, esimerkeissä ei ollut kyse transitiivisuudesta ja objekteista vaan tukipronominin tarpeesta. Aiheesta on julkaistu korjattu juttu osoitteessa journalisti.fi.

Vuoden 2025 kuvajournalistina palkittiin **Mikko Suutarinen**, vuoden uutiskuvan otti **Antti Yrjönen**, henkilökuuvan **Outi Pyhäranta** ja urheilukuvan **Rio Gandara**. Vuoden reportaasin kuvasi **Rio Gandara** ja pitkän projektin **Akseli Valmunen**. Avoimen sarjan voitti **Outi Neuvonen**. Yleisön suosikki oli **Johanna Erjonsalo**. Lue vuoden uuden kuvajournalistin **Aalto Puution** ja vuoden lehtikuvan ottaneen **Janne Kärkönen** haastattelut: [Journalisti.fi](https://journalisti.fi)

Somevaikuttajat voivat nyt hakea Julkisen sanan neuvoston erillisjäseniksi. Näin päätti JSN:n kannatusyhdistys Jusanek maaliskuussa. Freelancetoimittaja **Mari Manninen** muistuttaa, että tie jäsenyyteen ei ole helppo. "Täytyy julkisesti korjata tekemänsä virheet. Täytyy antaa rajusti moitituille mahdollisuus puolustautua. Täytyy ymmärtää, mitä tarkoittaa, ettei päättävältä saa antaa toimituksen ulkopuolelle." Lue lisää: [Journalisti.fi](https://journalisti.fi)

Toimittajat valehtelevat itselleen vallastaan

Journalistina minä henkilökohtaisesti olen ihan oikea vallanpitäjä. Tästä väittämästäni olen joutunut yllättävän usein hankauksiin kollegoideni kanssa.

Alamme valtaa kieltää tuskin kukaan. Jaamme käsityksen siitä, että journalistinen media vahtikoirana muodostaa neljännen valtiomahdin. Myönnämme, että viestimet pitkälti valitsevat agendan eli esiin nostettavat asiat ja ihmiset.

Silti turhan moni toimittaja kiistää henkilökohdallisen valtansa. En ymmärrä yhtälöä. Sanoisimmeko, että eduskunnalla on valta säätää lakeja, mutta kansanedustajalla ei? Tuomioistuimilla on tuomiovaltaa, mutta tuomarilla ei?

AIHE ON TULLUT ESIIN viime kuukausina, kun olen ollut haastateltavana tuoreen journalismia käsittelevän kirjani vuoksi. Kun olen sanonut haastattelijoille, että sinullakin on valtaa, useimmat heistä ovat kavahtaneet. *Hesarin* toimittajalla voi olla valtaa, mutta ei kait nyt minulla...

Helsingin Sanomien entisenä pitkäaikaisena toimittajana tiedän sen huumaavan tunteen, kun juttuni on jopa satojentuhansien lukijoiden maailmankuvan rakennusaineena. Kun irtisanouduin, vaikeinta ei ollut jättää taakseen työkavereita tai kuukausipalkkaa vaan tuo valta.

Nyt vapaana toimittajana tarjoan edelleen *Helsingin Sanomiin* juttuja, jotka koen yhteiskunnallisesti erityisen tärkeiksi, vaikka voisin saada samasta aiheesta enemmän rahaa muualta. Jutun ilmestyttyä vellon hetken vallan fiilikissä.

Tämä ei tarkoita sitä, että yrittäisin propagoida tai muokata lukijoistani esimerkiksi oikeistolaisia tai vasemmistolaisia. Sen sijaan suodatan esiin uutta tietoa ja pohdittavaa, joita lukija voi käyttää haluamallaan tavallaan hyväkseen.

Hämmästyin, kun pitkäaikainen Ylen yhteiskuntaa monelta kantilta tutkaillut televisiotoimittaja ei lainkaan ymmärtänyt, mistä puhun. Hän ilmoitti, että hänellä ehdottomasti ei ole koskaan valtaa ollutkaan.

Eivät pienempien yleisöjen toimittajakaan pääse vallaltaan piiloon. Esimerkiksi paikallislehden

toimittajalla on valtava vaikutus kunnassaan. *Journalisti*-lehti puolestaan muovaa koko ammattikunnan ajattelua. Nautiskelen ajatuksesta, että tällä kolumnillani on suorastaan metavaltaa.

Me rivitoimittajat olemme mukana miettimässä, mistä juttuja tehdään, valitsemme haastateltavat, teemme kysymykset, kirjoitamme ja leikkaamme juttumme. Olemme aina myös vastuussa juttukohteemme maineesta. Valinnan ja kehystyksen valta on leivottu työme raskutaviin rattaisiin, eikä sitä niistä pois saa.

Myös toimittajien mielipiteillä on yhteiskunnassa etuoikeutettu asema. Eräs pitkän linjan tutkija kärjisti tilannetta näin: Hänellä olisi paljon tutkittua sanottavaa, jota viestimet suostuvat nihkeästi julkaisemaan. Samaan aikaan ensimmäisen kesän kesätoimittajatkin saavat monissa lehdissä kirjoittaa kolumneja sitä mukaa kuin mielipiteitä päähän pulpahtelee.

JOURNALISTIEKÄSITYSTÄ omasta vallastaan ei ole Suomessa juuri tutkittu. Tutkija **Jari Väliverronen** osaa kuitenkin sanoa tutkimuksensa pohjalta sen verran, että vanhemman ikäpolven toimittajien on nuoria vaikeampi myöntää valta-asemaansa. Myöntämisen pelätään rikkovan puolueettomuuden ideaalia.

Jos journalisti tunnustaa asemansa, hän myös antaa auliisti työrooliin liittyvät toimensa kollegoiden tarkkailun kohteeksi. Kaksikin julkiseen pyörytykseen joutunutta vallanvaihda on sanonut minulle, etteivät he ole vallankäyttäjää, joten heitä itseään ei pitäisi sellaisina kohdella. Malkaa omasilmässä on vaikea huomata.

Viime viikkoina on jälleen kerran keskusteltu siitä, pitäisikö journalistien äänestyskäyttäytymistä tutkia. Edelleen monet toimittajat vastustavat ajatusta. Yleisön katseen pelätään jumittuvan toimittajien näkökulmasta ei niin olennaiseen mittariin.

Kyllä kaltaisemme valtapesäkkeen pitää kestää itselleen epämieluisinkin selvitystä. Eivät muutkaan vallanpitäjät aina nauti taustojensa valottamisesta. Yleisöllä on silti oikeus tietää. ●

Sanna Wallenius, 51

- Aller Media Finlandin uuden naistenlehden *Feminan* päätoimittaja maaliskuun alusta lähtien.
- Työskennellyt aiemmin yrittäjänä ja freelance-toimittajana vuodesta 2018 lähtien.
- Työskennellyt myös toimittajana *Me Naisissa*, *Avussa* ja *Iltalehdessä* sekä tuottajana *Eevassa*. Aloitti uransa kaupunkilehti *Turkulaisessa*.
- Toiminut myös vierailevana journalistiopettajana Haaga-Helia ammattikorkeakoulussa.
- Kirjoittanut kirjat *Lisää liksaa – itsensätyöllistäjän tsemppikirja parempiin palkkioihin* (Alma Talent 2022) ja *Neluset – Jouppilan sisarusten tarina* (Docendo 2020).
- Asuu Vantaalla, kotoisin Raisiosta.

Haaveilet, että naistenlehdet olisivat jatkossa ihan vain lehtiä, Sanna Wallenius

Feminan päätoimittaja kiehuu raivosta, koska naistenlehden toimittaja ei ole koskaan voittanut Vuoden journalisti -palkintoa.

Manu Marttinen, teksti • Juuso Westerlund, kuva

Toimittaja haastattelee toimittajaa -metodi on kätevä tapa tuottaa sisältöjä. Siksi ensimmäisen Feminan kannessa on kirjoittamasi juttu toimittaja Susanna Laineesta.

Hänhän on myös juontaja ja näyttelijä, mutta hänessä on niin paljon ainesta, että voisin palkata hänet meille toimittajaksi ja pyytää häntä tekemään minusta meidän seuraavan kansijutun.

Olet Feminan päätoimittaja, mutta lehden vastaava päätoimittaja on Aller-kollegasi Jyrki Huotari. On hyvä, että naistenlehden tärkeimmät päätökset tekee mies.

Kaikilla merkittävillä lehdillä on kaksi päätoimittajaa. Jyrki on antanut meidän mellastaa täällä ihan rauhassa ja teki lehden eteen ison työn ennen kuin aloitin.

Oikeasti keskeisin osa päätoimittajavaltaasi on valita, mitkä Ruotsin Feminan jutuista käännetään suomeksi.

Tämä on kuin märkä uneni, ja haaveilen että saisin tehdä vain sitä. Todellisuus on ihan muuta. Olen ensimmäistä kertaa päätoimittajana, ja kaikki ruusunpunaiset haavekuvani naistenlehden päätoimittajuudesta ovat romuttuneet.

Kevätmuoti, trendejä, värejä, tyytlejä, häpeä, kotityöt, jälkiruoat ja vanheneminen. Mietit erityisen tarkoin, että kannen otsikoiden sanat kertovat oleellisen lehden sisällöstä.

Kyllä. Kannessa pitää olla koko elämän kirjo. Taistelen itsekin joka aamu vaatevalintojen kanssa. Lounaalla korvaan salaattit karkilla, mistä tulee häpeä. Ja vanhuus on näin 51-vuotiaana koko ajan pelottavan läsnä.

Salainen haaveesi on, että naistenlehtiin ei tulevaisuudessa viitattaisi nais-etuliitteellä, vaan ne olisivat vain lehtiä.

Tuohon en lähde. Sukupuolia on mielestäni vähän liikaakin häivytetty, joten naistenlehtien pitää saada olla naistenlehtiä. Siksi miehetkin lukevat meitä, kun säilyy salaa lukemisen viehätys.

Naistenlehtien toimittaminen on turhauttavaa, sillä mi-

kään määrä talous-, politiikka- tai tekniikkajuttuja ei muuta mielikuvaa niistä huulipunavertailujen julkaisijana.

Huulipunajuttujen voimaa ei koskaan pidä aliarvioida, ja huulipuna on kautta aikain ollut salainen ase politiikassa ja jopa globaaleissa yrityskaupoissa. On myös ilahduttavaa, että alan yritykset ilmoittelevat edelleen mediassa.

Naistenlehden toimittajaa ei ole koskaan valittu Vuoden journalistiksi. Sinä pidät huolen, että Femina korjaa tämän epäkohdan.

Tämä todella nostaa verenpainettani ja kiehun raivosta aina, kun asia nousee esiin. Jos vaikka *Helsingin Sanomat* tekee jutun samalla kaavalla kuin mekin, niin siihen suhtaudutaan eri tavalla. Aion tehdä kaikkeni sen eteen, että joku naistenlehtien tekijä joskus voittaisi. On häpeä, ettei naistenlehden tekijää ole koskaan palkittu.

Naisiin kohdistuva väkivalta ja naisviha puhuttavat kansalaisia laajasti. Et aio käsitellä näitä aiheita, koska Femina lupaa tarjota "viihdettä ja hyödyllistä tietoa".

Kaikkia aiheita tarvitaan, ja lähisuhdeväkivalta on myös meidän aiheemme. Haluan kuitenkin, että *Feminan* lukijalle jää mieluummin kohottunut ja kiva olo, eikä tarvetta varata masennuksen takia terapia-aikaa.

Olet pitkän linjan freelancer ja kirjoittanut palkkioneuvotteluista kirjan *Lisää liksaa! Suosittelut sitä lämpimästi kaikille Feminaan juttuja tarjoaville freelancereille*.

Suosittelen todella lämpimästi, ja erityisesti sen lukua "Ole pakkiosi arvoinen". Siinä on hyvät vinkit merkkimääristä, briiffin noudattamisesta ja deadlinesta.

Kirjoitit *Journalistissa* vuonna 2021, että freelancerin ei kannata nousta sohvalta alle 300 eurolla. Tämä pätee edelleen paitsi, jos tarjoaa juttua sinulle.

En edes tässä roolissa suosittelen kenellekään yrittäjälle sohvalta nousemista alle 300 eurolla. ●

ELOKUVA- JA TV-ALA

Anni Mattila työskentelee elokuvien ja tv-sarjojen kuvauspaikkojen parissa. Työn jälki näkyy joka kuvassa. ➔

Nina Erho, teksti • Heidi Piironen, kuvat

Anni Mattilan työtä on etsiä elokuva- ja tv-tuotannoille kuvauspaikkoja ja hoitaa niihin liittyviä järjestelyjä kuvausten aikana. 22. huhtikuuta Mattila oli tv-sarja Räjähdysherkän kuvauksissa Sipoon Eriksnäsissä. Käsillä olevan kuvauspäivän asioiden lisäksi "työpöydällä" on koko ajan seuraavien kuvauspäivien valmisteluja.

Villa Rulluddissa olisi vielä hetki siten voinut kuulla neulan putoavan. Nyt vanhassa espoolaisessa merenrantahuvilassa astelee ja sorisee kymmenkunta ihmistä.

Anni Mattila seisoo keittiön kupeessa puhelin korvallaan. Hän puhuu **Olli Hyttiselle**, jonka tapahtumatuotantoyritys vuokraa huvilaa Espoon kaupungilta.

Hyttinen on käynyt avaamassa huvilan oven ja jatkanut matkaansa. Nyt Mattilalla on hänelle yksityiskohdaisia kysymyksiä siitä, mitä tv-sarjan kuvausryhmä voi muutaman viikon kuluttua alkavissa kuvauksissa huvilassa tehdä ja mitä ei.

”Saako käyttää kuvissa kaikkia astioita, jotka ovat keittiössä? (Saa). Saako käyttää tiskikonetta? Joo, osataan käyttää. (Saa). Saako täällä polttaa kynttilöiltä? (Ei saa).”

Anni Mattila on tv- ja elokuva-alan termein location scout eli kuvauspaikkojen etsijä. Hänen työtään on löytää elokuville ja tv-sarjoille kuvauspaikat eli lokaatiot. Tällä kertaa kuvauspaikkoja tarvitsee nuortensarja *Räjähdysherkän* kolmas tuotantokausi, jonka tuotantoyhtiö Tekele Productions kuvaa Ylälle huhti- ja toukuuussa 2026.

Tammi- ja helmikuussa Mattila on kartoittanut noin sataa paikkaa, käynyt paikan päällä niistä kymmenissä, laatinut niistä kuvalliset esittelyt ohjaajalle, kuvaajalle ja lavastajalle, vierailut parhaiksi arvioiduissa heidän kanssaan, neuvotellut paikkojen yhteyshenkilöiden kanssa aikatauluista, hinnoista ja muista vuokraehdoista ja solminut lopulta sopimukset noin parinkymmenen paikan käytöstä. Mattila teki samaa työtä myös sarjan toisella kaudella, mutta kuvauspaikkojen joukossa ei juuri ole samoja.

Nyt 12. maaliskuuta on meneillään teknisen kuvauspaikkakierroksen eli tech reccen kolmas ja viimeinen päivä. Se on alkanut Mattilan osalta kello 8 ja päättyy kello 18.

Kierroksella tuotannon eri vastuualueiden vetäjät vierailevat yhdessä sarjan kuvauspaikoissa ja käyvät läpi, mitä niissä tehdään kuvausten aikana. Ryhmä kulkee paikasta toiseen pikkubussilla ja henkilöautoilla. Mukana ovat tuotantopäällikkö, ohjaaja, kuvaaja, apulaisohjaaja, lavastaja, apulaislavastaja, äänittäjä ja puomittaja.

Mattila on suunnitellut kierroksen. Hän on yhdistänyt kymmenien ihmisten ja paikkojen aikataulut toisiinsa niin, että autot ajaisivat mahdollisimman vähän siksakkia. Hän huolehtii myös siitä, että aikataulu pitää. Samaan aikaan hän kerää tuotannon muiden vastuualueiden vetäjien toiveita ja huomioita siitä, mitä kuvauspaikkoihin liittyviä käytännön asioita hänen pitää vielä ennen kuvauksia selvittää, hoitaa ja luvittaa.

Viimeiseksi ryhmä suunnittelee kohtausta Villa Rulluddin merenpuoleisella sisäänkäynnillä. Kun sävelet siellä alkavat olla selvät, Mattila kipaisee vielä sisälle tutkimaan sähkökaappia.

Sen suljettuaan hän soittaa Espoon Pohjois-Tapiolassa sijaitsevaan ravintola Thai & Chinaan ja kysyy, voiko ryhmä saapua sinne hieman etuajassa.

ELOKUVA- JA TV-TUOTANTOJA EI TEHDÄ tällä hetkellä myötätuulessa. Rahoitus on tiukassa. Se vaikuttaa työllistymiseen ja kiristää alan jo entisestään kuormittavia työoloja.

Lähes päivälleen vuotta ennen *Räjähdysherkän* kuvauspaikkakierrosta elokuva- ja televisiotuotantojen työntekijät olivat lakossa.

Lakko alkoi, kun Journalistiliiton ja työnantajaliitto Paltan väliset neuvottelut päättyivät tuloksettomina. Kiistakysymyksiä oli kaksi: palkat ja työssä jaksaminen, joista varsinkin jälkimmäinen on ollut elokuva- ja tv-alan ongelma pitkään. Tekijät kokevat työn imua, mutta usein liian pitkäksi venyvä työaika ja vähäinen lepo johtavat työntekijöiden uupumiseen.

Lepoajan pidentäminen oli lakkokysymys, koska elokuva- ja tv-alan työntekijöistä jopa kahdella kolmasosalla on kuormittumiseen liittyviä psyykkisiä oireita, kuten ahdistusta ja masennusta. Luku on kolminkertainen suomalaisen työikäiseen väestöön verrattuna. Tiedot perustuvat Työterveyslaitoksen joulukuussa 2024 julkaiseman kyselyn tuloksiin. Kyselyyn vastasi yli 600 elokuva- ja tv-alan ammattilaista.

Journalistiliiton työehtoasiantuntijan **Marika Väisäsen** mukaan alan tunnelmat eivät ole juuri muuttuneet jaksamistutkimuksen ajoista.

”Asiat eivät muutu helposti, koska kyse on pitkälti rakenteista ja alan tavoista tehdä työtä. Toisaalta käytännöt, joilla kuormitusta voisi vähentää, eivät välttämättä ole suuren suuria. Niiden muuttaminen kuitenkin vaatii tietoista ajatustyötä”, Väisänen sanoo.

Kevään 2025 lakon voimalla elokuva- ja tv-alan jakso-työn lepoaika piteni kymmenestä yhteentoista tuntiin vuorokaudessa. Jaksotyön idea on, että poikkeuksellisen pitkät työpäivät tasoittuvat tasaisesti työsuhteen aikana. Niin ei kuitenkaan aina tapahdu. Jokaiseen vuorokauteen työehtosopimus määrää minimilepoajan.

Parannukset työehtoihin ovat tärkeitä, koska ne koskevat kaikkia elokuva- ja tv-tuotannoissa työskenteleviä. Alan työehtosopimus on ollut vuodesta 2023 alkaen yleissitova.

Toisaalta monet tuotantojen järjestelyt riippuvat muustakin kuin työehdoista.

”Kyllä se on pitkälti tuotantoyhtiöiden käsissä, millaisia työpäivien pituudet ovat, millainen työtahti on, miten työtä johdetaan. Liitto vaikuttaa asioihin työehtosopimuksella ja neuvonnalla, mutta emme voi olla siellä työpaikoilla rakentamassa arkea”, Väisänen sanoo.

Työterveyslaitoksen kyselyn mukaan alan työntekijöitä kuormittavat myös työskentely epäsäännöllisinä vuorokaudenaikoina, vaikeudet työn ja muun elämän yhteensovittamisessa, fyysisesti raskas työ, tuotantojen usein niukat resurssit sekä alalle tyypilliset lyhyet, määräaikaiset työsuhteet.

Teknisellä kuvauspaikkakierroksella tuotannon eri vastualueiden vetäjät vierailevat yhdessä kuvauspaikoilla ja käyvät läpi, mitä niissä tullaan kuvausten aikana tekemään. 12. maaliskuuta iltapäivällä vuorossa on Villa Rulludd Espoossa. Anni Mattila selvittää huvilan yhteyshenkilöltä vastauksia tiimin kysymyksiin reaaliajassa.

Mattila tekee jatkuvaa yhteistyötä muun muassa tuotannon lavastusosaston kanssa. Lavastaja Lena Arent Bennedsen (takana) ja apulaislavastaja Milla Lähtevänoja suunnittelevat ravintolakohtausten lavastamista.

Elokuva- ja tv-alan tuotannoista vastaavat usein pienet, itsenäiset yhtiöt, eli alan termein riippumattomat tuotantoyhtiöt. Liiallinen kuormitus vaivaa etenkin yksinyrittäjinä, ammatinharjoittajina ja määräaikaisina työskenteleviä. Joka toinen yrittäjä, ammatinharjoittaja ja määräaikainen työntekijä joustaa usein työajoista. Tasoitusvapaita käytetään työntekoon ja tuotantojen välisiä työttömyysjaksoja palautumiseen. Palkallisia lomia on vähän.

Toisaalta kaksi kolmasosaa Työterveyslaitoksen kyselyyn vastanneista oli vähintään melko tyytyväisiä työhönsä.

Anni Mattila on yksi tyytyväisistä. Hän kuitenkin tekee sekä oman että kollegojensa jaksamisen eteen paljon. Hyvä location scout pyrkii löytämään kuvauspaikat, jotka sopivat tarinaan ja palvelevat tuotannon taiteellisia tarpeita. Samalla hän varmistaa, että ne toimivat myös käytännön työn kannalta.

RAVINTOLA THAI & CHINASSA Anni Mattilan yhteyshenkilöt ovat paikalla. Mattila keskustelee heidän kanssaan muun muassa sähköliitännöistä.

Teknisen kuvauspaikkakierroksen viimeinen kohde on yksityiskoti Helsingin Herttoniemessä. Myös sen pihalla kuvataan, jos kuvauspäivänä ei sada.

Lisäksi hän kyselee ilmastoinnin säätämisestä ja sopii palaavansa myöhemmin asiaan siitä, tarvitaanko sarjan kohtauksiin ruoka-annoksia.

Periaatteessa kuvissa tarvittavat astiat ja ruoat ovat lavastusosaston asioita, Mattila sanoo.

"Mutta yleensä se on helpompaa, että yksi henkilö on yhteydessä."

Noin puolen tunnin kuluttua ryhmä suuntaa Helsingin Herttoniemeeseen. Siellä sijaitseva yksityiskoti on kierroksen viimeinen kuvauspaikka.

Pian kaksikerroksisen kerrostaloasunnon tuulikaappi on täynnä kenkiä ja tuotannon väki yläkerrassa keskustelemassa kohtauksen toteuttamisesta makuuhuoneessa. Mattila kulkee portaissa vuoroin kollegojensa, vuoroin alakertaan jääneen omistajan pakeilla. Vaikka koti on toiminut kuvauspaikkana ennenkin, jokaisella tuotannolla on omat toiveensa ja tarpeensa. Myös asuk-

kailla on omansa. Nyt he esimerkiksi haluavat siirtää erään ison maalauksen pois kuvausten ajaksi.

Tech recce eli kuvauspaikkakierros on yksi Mattilan vastualueen tärkeimpiä voimainponnistuksia tuotannon aikana. Toisaalta se on myös helpotuksen hetki.

"Tässä vaiheessa suunnitelmat ovat 'näillä mennään'. Tämä on selkeä siirtymä suunnittelusta kohti toteutusta", Mattila sanoo.

LOCATION SCOUTIN LISÄKSI TUOTANTO tarvitsee location managerin eli kuvauspaikkajärjestäjän. Joskus nämä työtehtävät hoitaa peräkkäin kaksi eri ihmistä, mutta nyt molemmat tehtävät ovat Mattilan vastuulla.

Location scout etsii ja sopii kuvauspaikat. Location manager taas vastaa kuvauspaikkoihin liittyvistä järjestelyistä kuvausten aikana. Hän selvittää ja sovittaa yhteen tuotannon eri osastojen kuvauspaikkoihin

Tuotannon väki on mennyt yläkerran makuuhuoneeseen suunnittelemaan kohtauksen toteuttamista siellä.

liittyvät tarpeet ja sopii kuvauspaikkoihin liittyvistä aikatauluista, luvista ja logistiikasta.

Käytännössä se tarkoittaa esimerkiksi yhteydenpitoa viranomaisiin koskien tuotannon autokolonnan pysäköintitarpeita ja liikenteen pysäyttämisiä kuvausten aikana sekä sen varmistamista, että kuvausryhmä löytää kuvauspaikalla parkkipaikat, kulkureitit, sähkökytkennät ja muut käytännön asiat. Location manager myös vastaa siitä, että mahdolliset liikennejärjestelyt toteutetaan kuvauspaikalla turvallisesti ja lainmukaisesti. Kyse ei ole vain käytännön tehtävistä vaan järjestelyistä koskevasta kokonaisvastuusta ja siitä, että kuvauspaikka vastaa tuotannon tarpeita ja siellä toimitaan sovitulla tavalla.

"Location scoutina olen mukana luomassa maailmaa, johon tarina sijoitetaan. Kuvauspaikkajärjestäjänä toimin ikään kuin käytännön ja luovuuden rajapinnassa", Mattila sanoo.

Joskus käytännön asiat ja luovuus törmäävät toisiinsa.

"Välillä joudun sanomaan myös kokeneille ammattilaisille, ettei kaikkea voida toteuttaa, jos suunnitelmat paisuvat. Osastoni vastaa esimerkiksi siitä, että liikennejärjestelyt toteutetaan kuvauspaikalla kaikille turvallisesti", Mattila sanoo.

"Erityisesti viime vuosina olen havahtunut siihen, että vaikka toimin tuotantoyhtiön nimissä, minulla on lupien hakijana myös henkilökohtaista vastuuta liikennejärjestelyjen turvallisuudesta."

"Realiteettilähettilään" rooli on Mattilan mielestä yksi hänen työnsä kuormittavimpia osia. Sen ymmärtää, koska kuvauspaikkajärjestäjän työ on nimenomaan mahdollistaa asioita. Rajanvedon tarve voi syntyä esimerkiksi siitä, että tuotannon taiteellinen johto toivoo poikkeuksellisen mittavaa liikennejärjestelyä, jonka turvallinen toteuttaminen ei ole tuotannon resursseilla mahdollista.

"Työssä jaksamiseen ei vaikuta pelkästään se, tuleeko pitkiä työpäiviä ja onko kiireistä, vaan myös se, miten vastuut on jaettu tuotannossa ja millainen työyhteisön henki on. On eri asia olla työyhteisössä, jossa asioista voi keskustella ja kaikkien tähtäimessä on sama lopputulos kuin työyhteisössä, jossa yhteistyö ei toimi tai osaamistasi ei arvosteta. Esihenkilön tuki on tärkeää silloin, kun

joudun vetämään rajoja ja perustelevaan, miksi jotain ei voida toteuttaa", Mattila sanoo.

"Toki hyvin suunnitellussa tuotannossa jo käsikirjoitus huomioi sitä, mitä on realistista toteuttaa."

ELOKUVA- JA TV-ALAN RAHOITUKSEN ONGELMAT kiristävät tuotantojen realiteetteja entisestään. Tästä kertovat myös tulokset alan työllisyyttä koskevasta kyselystä, jonka Journalistiliitto teki huhtikuussa alan riippumattomissa tuotantoyhtiöissä työskenteleville jäsenilleen.

Marika Väisäsen mukaan moni vastaaja kertoo, että kun tuotantoja tehdään nyt aiempaakin tiukemmilla budjeteilla, niissä on entistä vähemmän ihmisiä tekemässä samaa työtä.

"Se kiristää työtahtia ja vähentää joustavuutta, mikä lisää entisestään työn raskautta", Väisänen sanoo.

Kun tuotantoja on aiempaa vähemmän, ihmiset suosivat töihin, oli tuotannon aikataulu mikä tahansa, sanoo Suomen elokuva- ja mediatyöntekijöiden (SET) puheenjohtaja **Henni Koskura**.

SET on Journalistiliiton jäsenyhdistys, joka edustaa elokuva- ja tv-alalla työskenteleviä.

"Nyt kun töitä on vähän, jos joku kieltäytyy työstä, siihen on varmasti tulossa toinen tilalle tekemään", Koskura sanoo.

Koskuran mukaan jaksotyö ei ole alan nykyisessä työtilanteessa paras malli tehdä työtä. Sen turvin työnantajat helposti pakkaavat mahdollisimman paljon työtä mahdollisimman lyhyeen aikaan. Ongelmien juurisyy on kuitenkin rahoituksessa.

"Jos alalla olisi enemmän rahoitusta ja tukea, kaikkea ei tarvitsisi sulloa uskomattoman lyhyisiin raameihin. Kuvausjaksot voisivat olla pidempiä ja ihmiset eivät väsyisi", Koskura sanoo.

Koskuralle ei tule helposti mieleen ketään, jolla olisi alalla tasapainoisesti töitä ja vapaata.

"Kun saat jonkun tuotannon, et kerkeä muuta kuin tehdä töitä ja käydä kotona syömässä, suihkussa ja nukkumassa. Tuotannon jälkeen vapaa-aikaa on loputtomiin", Koskura sanoo.

"Tasapaino vaatisi sitä, että alalla tehtäisiin enemmän kahdeksantuntisia työpäiviä."

ANNI MATTILA TYÖSKENTELEE location scoutina vaihtelevilla työsuhteilla. *Räjähdys* -tuotannossa hän työskentelee sekä location scoutina että location managerina työsuhteisena työehtosopimuksen mukaisella jaksotyösopimuksella.

Location managerina Mattila on tuotannon kuvauspaikkatiimin esihenkilö. Isoimmissa kotimaisissa tuotannoissa kuvauspaikkatiimeissä on yleensä vähintään kolme henkeä, usein enemmänkin. *Räjähdys* -tuotannossa heitä on kaksi: Mattila ja apulaisjärjestäjä.

Kuvausten aikana Mattila suunnittelee tiimensä työvuorot, jotka tuotantoyhtiö hyväksyy. Vaikutusvalta oman työn aikatauluihin parantaa työssä jaksamista mutta sisältää myös sudenkuoppia.

Projektin aikatauluihin, työehtoihin ja resursseihin on kiinnitettävä huomiota jo silloin, kun työtä tarjotaan. Valikoiminen ei ole helppoa aikana, jolloin alan rahoitus sakkaa ja tuotantoja toteutuu vähän.

Location scoutin työssä selkeistä muistiinpanoista ja taulukoista on apua. Vaihtoehtojen runsauden keskellä on helpompaa pysyä energisenä ja

rauhallisena, kun pitää kiinni työn tauotuksesta, kuten ruokatunneista. Silti Mattila löytää itsensä välillä autosta nakuttamasta läppäriä nälkäisenä. Silloin on iskenyt liiallinen optimismi siitä, mihin päivän aika riittää.

”Kun keksin lisää kuvauspaikkavaihtoehtoja, haluan usein mennä heti vierailemaan niissä ja kuvaamaan ne. Välillä unohdan, ettei päivä ole pelkästään sitä, vaan aikaa pitää varata myös kuvien valikoimiseen ja paikkoja koskevien yhteenvedojen koostamiseen ennen kuin toimitan ne ohjaajalle, kuvaajalle ja lavastajalle.”

Joskus hänen on vaikea muistaa, että kuvat kuvauspaikoista ovat työvälineitä, eivät sellaisenaan osa lopputuotetta.

”Saatan jäädä hinkkaamaan jotain ja ajatella, että kyläpäs otin huonot scouttikuvat, pitäisikö vielä... Freelancerina olen oppinut, että joka kerta pitää panna parastaan.”

Kuvausjaksoilta Mattilalla on viime vuosilta koke-musta lähinnä tuotannoista, joissa lepoajat on huomioitu hyvin. Toisaalta hän kokee olevansa asiasta vastuussa myös itse.

”Paljon vaikuttaa se, miten osaan osastoni esihenkilönä pyytää enemmän resursseja ja käydä keskustelua siitä, miten työ voidaan tehdä sujuvasti ja työehtojen mukaisesti”, Mattila sanoo.

”Osa ammattitaitoa on ennakoida ja sanoittaa tuotannon johdolle sitä, jos resurssit eivät vastaa todellista tarvetta.”

RÄJÄHDYSHERKÄN KUVAUKSET alkavat Villa Rulluddista keskiviikkona 8. huhtikuuta. Perjantaina 17. huhtikuuta sarjaa on määrä kuvata kahdessa paikassa Vantaalla: juhlatila Bygårdissa Hämeenkylässä ja työväentalo Puistokulmassa Hiekkaharjussa.

Jos kaikki sujuisi suunnitelmien mukaan, Mattilan päivän tärkein työvaihe olisi siirtyä Bygårdista Puistokulmaan. Samaan aikaan kun apulaisjärjestäjä jäisi viimeistelemään Bygårdista lähtöä ja katsomaan, että se jää sovittuun kuntoon, Mattila ajaisi noin puolen tunnin matkan Puistokulmaan. Hän kävisi tervehtimässä yhteyshenkilöä ja alkaisi ripeästi laittaa opasteita paikoilleen ja ohjata tuotannon autoja niille suunnittele-miinsa paikkoihin.

”Sitten varmistaisin, että kuvausryhmä pääsee sujuvasti sisään ja työ pääsee käyntiin: kuljetusreitit ovat selkeät, tarvittavat tilat ja sähköt löytyvät ja muut käytännön asiat ovat kunnossa. Ja että ilmastointi on otettu pois päältä, kuten ääniryhmä oli aiemmin toivonut.”

Aamulla puoli kahdeksan aikaan Mattila saa kuulla, että kuvauspäivä peruuntuu näyttelijän sairastuttua. Uutinen siirtää monen tuotannossa työskentelevän työt eteenpäin, ja Mattilan työpäivä muuttuu muotoaan täysin.

Apulaisohjaajan pitää selvittää uudet mahdolliset kuvauspäivät kuvausryhmän jaksotyön, näyttelijöiden aikarajoitteiden ja kuvauspaikkojen aikarajoitteiden puitteissa. Viimeksi mainitut toimittaa hänelle Mattila. Kun mahdolliset päivät ovat selvillä, Mattila neuvottelee niistä kuvauspaikkojen kanssa, päivittää liikennejärjestelyjen luvat ja sovittaa muut järjestelyt, kuten kuvauspaikkojen siivouksen, uuteen aikatauluun. Hän myös selvittää lavastukselta, miten aikataulumuutokset onnistuvat heidän työnsä kannalta.

”Vaikka kaikki olisi hyvin suunniteltu, mikään ei ole niin varmaa kuin epävarmuus”, Mattila sanoo.

Kuvauspäivien peruuntumiset ovat harvinaisia yllätyksiä. Jos tuotanto on hyvin suunniteltu, se kestää niitä.

Sen sijaan vaikeampia ovat tilanteet, joissa koko tuotannon suunnittelussa on puutteita ja muutoksia tulee jatkuvalla syötöllä.

”Jos koko ajan tulee lisää toiveita ja pyyntöjä, et pääse etupainotteisesti ohjaamaan omaa ja ryhmäsi työtä ja työstä tulee vaan viikosta toiseen selviytymistä”, Mattila sanoo.

JOURNALISTILIITON ELOKUVA- JA TV-ALALLA työskenteleville huhtikuussa tekemän kyselyn tulosten mukaan yli kuusikymmentä prosenttia vastaajista harkitsee pysyvää alan vaihtoa.

Mattila on työskennellyt alalla parikymmentä vuotta. Nyt hän opiskelee työn ohella kolmatta vuotta liiketaloutta ammattikorkeakoulussa. Se ei kuitenkaan ole hänen b-suunnitelmansa, vaikka hän työskentelee alalla, jossa tuotantojen määriä leikkaavat ja toteutuvien tuotantojen aikatauluja ja resursseja kiristävät monet asiat.

Suomessa toteutettavista tuotannoista palkitsevaa audiovisuaalisen alan tuotantokannustinta ei ole vakiinnutettu, Ylellä ja MTV:lla on rahahuolia ja Suomen elokuväsäätiötä ovat uhanneet leikkaukset eikä sen rahoitusta ole kasvatettu, vaikka tuotantojen kulut ovat nousseet. Suoratoistopalvelut ovat tehneet päätöksiä luopua Suomessa tehtävistä tuotannoista.

”En opiskele sen takia, että tietäisin suoraan haluavani vaihtaa alaa, vaan haluan kehittää itseäni ja saada työhön uusia näkökulmia”, Mattila sanoo.

”Koska ala on murrospisteessä, meidän on pakko kehittyä ja kehittää tapaamme tehdä tuotantoja. Alalla pitäisi olla enemmän ihmisiä, jotka tuovat tänne vanhan osaamisensa lisäksi uutta osaamista, jotta asiat voivat kehittyä.”

Kuvauspäiviksi Mattila pyrkii suunnittelemaan omat ja kollegansa vuorot niin, ettei molempien tarvitse välttämättä olla paikalla pitkää päivää. Kuvaustauoilla pääosa kuvausryhmästä on tasoitusvapailla keskenään samaan aikaan, mutta location managerin työ ei välttämättä pysähdy samaan aikaan.

”Vaikka kuinka hyvin suunnittelee, usein tulee jotain. Esimerkiksi tulevan kuvauspaikan yhteyshenkilö soittaa tai kuvauspaikkaa valmistelevala lavastusosasto tarvitsee lisätietoja. Sitten voi olla seuraavan viikon asioita, joihin en ole itsestäni riippumattomista syistä saanut vielä vastauksia”, Mattila sanoo.

”Aika usein se helpottaa tulevia päiviä, jos edistän tarvittaessa jotain asiaa. Silloin katson pitkässä juoksussa, että tunnit tasoittuvat.”

Vapaillaan Mattila opiskelee, tapaa ystäviä ja käy bodycombat- ja bodypump-jumpissa niin monta kertaa kuin mahdollista. Kuvausjakson aikana ei harrastuksiin ehdi läheskään joka päivä. Jos koulutöiden deadlinet eivät ole ruuhkautuneet, hän saattaa käydä mökillä Kotkassa.

”Ja aamulla mietin, olisinko lähtenyt rullaluistelemaan. Illalla käyn Sortti-asemalla viemässä vanhan vaah-tomuovipatjan”, Mattila sanoo tiistaina 21. huhtikuuta.

KUVAUSRYHMÄN AUTOT OVAT siisteissä riveissä sipoolaisen Eriksnäsin uimarannan parkkipaikalla keskiviikkoilta-päivänä 22. huhtikuuta. Parkkipaikan toisella pitkällä sivulla on kuvausryhmän ruokateltta ja sen takana perä-kärryssa.

Anni Mattila on merkinnyt Eriksnäsin uimarannan metsään kulkureitin kuvausryhmää varten.

Lokaatio ei ole Mattilan unelma, koska ranta on jyrkkä ja maasto hankalakulkuista. Metsässä on kuitenkin suuri kivi, jota kuvauksissa tarvitaan.

Vaikka edellinen päivä on ollut pääosalla ryhmää tasoitusvapaa, Mattila on käynyt illalla katsomassa, paljonko rannalla on ihmisiä. Aamulla hänen työpäivänsä alkaa usein ennen muun kuvausryhmän työpäivää. Tänäpäivä Mattila on tullut paikalle noin tuntia ennen muita. Sitä ennen hän on hoitanut jo useamman juoksevan asian.

Metsässä on mustakeltaisia muovinauhoja kulkureitien merkkeinä. Nyt Mattila hörppää kahvia parkkipaikan lähelle pysäköidystä eväskärrystä. Kutsu saattaa käydä milloin tahansa korvanapista.

Metsään kuvausryhmän luo palattuaan Mattila käy juttelemassa lavastajan kanssa. Kun kamera ja ääni käy, kukaan ei saa puhua. Silloin Mattila työskentelee kännykällään, kuten esimerkiksi selvittää, miksi apulaisuottaja **Johan Sebastian Rintalan** hänelle tarkastettavaksi laittaman nosturilaskun summa näyttää oudolta.

Aamupäivällä Mattila on ottanut yhteyttä seuraaviin kuvauspaikkoihin. Kun hänen työnsä kuvauksissa on tehty, hän aikoo vielä käydä läheisessä lokaatiossa. Sitä ennen hän istahtaa metsän reunaan läppäri sylissään ja

käy seuraavia työvaiheita läpi apulaisjärjestäjän kanssa.

RÄJÄHDYSSHERKÄN KUVAUKSET päättyvät 19. toukokuuta. Syksyn töistä Mattila on käynyt jo keskusteluja, mutta tilanne on vielä auki. Kesän suunnitelmat odottavat syksyn tilanteen selkiytymistä. Aiemmin ehdotuksia töistä tuli enemmän ja pidemmälle tulevaisuuteen.

”Nyt kun tuotantojen toteutuminen on epävarmempaa, yhtiöt kontaktoivat ihmisiä aiempaa myöhemmin”, Mattila sanoo.

Tuotannon päättymisestä menee yleensä kuukausia siihen, että elokuva tai sarja julkaistaan. Kun se tapahtuu, location scout tai location manager ei yleensä paistattele parrasvaloissa. Niihin pääseminen ei ole Mattilan henkilökohtainen tavoitekaan. Silti hän toivoo, että kuvauspaikkatyö tunnettaisiin paremmin ja nähtäisiin useammin muiden kanssa tasaveroisena osana kokonaisuutta. Kuvauspaikkojen kautta se näkyy lähes jokaisessa sarjan tai elokuvan kuvassa.

”Moni on saattanut nähdä meidät kuvauspaikalla siirtämässä parkkitötteröitä ja ajatella, että kiitos parkkipaikoista. Se on aika kapea käsitys siitä, mitä työ pitää sisällään ja mikä sen vaikutus koko tuotantoon on”, Mattila sanoo. ●

Jäsenyhdistyksillä on yli kuuden miljoonan varallisuus. Liitto toivoo, että yhdistykset keskittäisivät rahansa ydintoimintaan.

Manu Marttinen, teksti • Heli Saarela, grafiikka

Journalistiliiton jäsenyhdistyksillä on noin 6,3 miljoonan euron yhteenlaskettu varallisuus. Tiedot käyvät ilmi *Journalistin* tekemästä selvityksestä. *Journalisti* pyysi alkuvuodesta kaikilta liiton 18 jäsenyhdistykseltä vuoden 2025 tilinpäätöksen ja toimintakertomukset ja laski yhteen yhdistyksille kertyneen varallisuuden.

Varakkaimpia yhdistyksiä ovat jäsenmääriltään suurimmat yhdistykset Radio- ja televisio-toimittajien liitto (RTTL) ja Helsingin seudun journalistit (HSJ). HSJ:llä on noin 2,3 miljoonan euron varallisuus, RTTL:llä varallisuutta on noin 1,5 miljoonaa. Molempien yhdistysten jäsenmäärä on noin 4 000.

Jäsenmäärältään pienemmistä yhdistyksistä ylivoimaisesti varakkain yhdistys on Pohjalaiset journalistit (PJ-ÖJ). Sillä on reilut 300 jäsentä, mutta varallisuutta sille on kertynyt yli miljoona euroa. Jäsentä kohden PJ-ÖJ:llä on noin 3 400 euroa, kun esimerkiksi HSJ:n vastaava luku on 585 euroa.

Seuraavaksi varakkaimpia ovat Keski-Pohjanmaan, Itä-Suomen, Satakunnan ja Pohjois-Suomen journalistiyhdistykset. Niiden varallisuus on yli 100 000 euroa.

Vähiten rahaa on Etelä-Suomen ja Kymenlaakson journalistiyhdistyksillä sekä Ahvenanmaalla, jonka journalistiyhdistyksen varallisuus on noin 10 000 euroa.

Jäsenmäärään suhteutettuna vähävaraisin yhdistys on freelancereiden SFJ, jolla oli vuoden 2025 lopussa varallisuutta 27 euroa jäsentä kohden. Jäseniä SFJ:ssä on noin 1 300 ja varallisuutta 36 500 euroa.

YHDISTYSTEN VARALLISUUS ON peräisin pääosin Journalistiliiton tilittämistä jäsenmaksupalautuksista, yhdistysten omasta varainhankinnasta ja sijoitustoiminnasta. Lisäksi osa yhdistyksistä on vuosien varrella saanut omaisuutta lahjoituksina tai perintöinä.

Liitto palauttaa keräämistään jäsenmaksuista vuosittain noin miljoona euroa jäsenyhdistysten ja toimitusosastojen käyttöön. Raha on tarkoitettu yhdistysten ja osastojen toiminnan rahoittamiseen. Siihen yhdistykset käyttävät myös oman sijoitustoimintansa tuottoja.

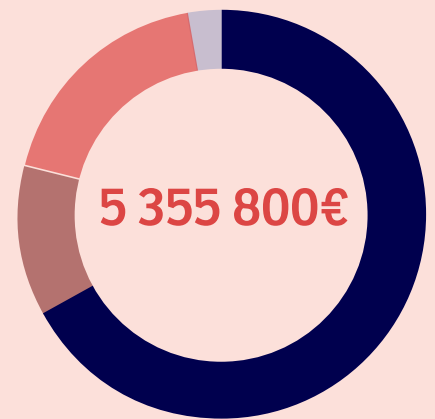
Yhdistysten jäsenmaksupalautuksen määrä lasketaan jokaisen yhdistyksen alueelta peritystä jäsenmaksukertymästä, josta on vähennetty työttömyyskassamaksu. Palautuksen suuruuteen vaikuttaa siis paitsi yhdistyksen jäsenmäärä myös se, paljonko he maksavat jäsenmaksuja.

Palautussumma perustuu prosenttiosuuteen, jota liiton hallitus esittää valtuustolle vuosittain. Viime vuodet palautusprosentti on ollut 20.

Jäsenmäärältään isoimmilla yhdistyksillä, kuten HSJ:llä, RTTL:llä ja freelancereiden yhdistyksellä SFJ:llä on palkattua työvoimaa. Lisäksi jotkut yhdistykset maksavat pienempiä korvauksia asiainhoitajille, mutta suuri osa toimii pääasiassa vapaaehtoisvoimin.

Jäsenyhdistysten toiminnan sisältö vaihtelee sääntöjen mukaisten vuosikokousten järjestämisestä koulutuksiin, pressiklubeihin, kesätyöntekijä- ja opiskelijatapaamiin, mediaseminaareihin, stipendien jakoon, yhteismatkoihin, julkaisutoimintaan ja vapaa-ajan kiinteistöjen ylläpitämiseen.

JOURNALISTILIITON
JÄSENMAKSUTUOTOT 2025

- Varsinaisen toiminnan kulut **3 589 800€**
- Työttömyyskassan osuus **650 000€**
- Yhdistyspalautukset **972 000€**
- Osastopalautukset **144 000**

Yhdistykset ja osastot saavat Journalistiliitolta vuosittain noin 1,1 miljoonaa euroa jäsenmaksupalautuksia.

Myös toiminnan aktiivisuus vaihtelee huomattavasti riippuen yhdistyksestä. Vuosikertomustensa mukaan eniten toimintaa järjestävät HSJ, RTTL ja SFJ, joilla on palkattua työvoimaa järjestämässä toimintaa.

Journalistiliiton puheenjohtaja **Marjaana Varmavuori** korostaa, että yhdistykset ja osastot ovat keskeinen osa edunvalvontakoneistoa, koska ne ovat lähellä jäsentä. Hän pitää yhdistysten varallisuuden kertymistä hyvänä asiana.

"Yhdistykset ovat olleet kauaskatseisia ja ymmärtäneet, että tulevaisuudessa rahaa ei välttämättä tule samaan tapaan kuin aiemmin. En ollut ennen puheenjohtajan tehtävässä aloittamista edes tietoinen, että niin monella yhdistyksellä on sijoitusvarallisuutta ja -tuottoja."

Journalistiliiton jäsenmaksutuotot ovat pitkään nousseet tasaisesti muun muassa jäsenen palkankorotusten ansiosta. Viime vuonna tuotot kääntyivät kuitenkin laskuun, mikä vaikuttaa myös yhdistyspalautuksiin.

Talouselämyksen vuoksi niin liiton kuin

YHDISTYSTEN OMA PÄÄOMA

Helsingin Seudun Journalistit (HSJ)	2 333 600	●
Radio- ja televisiotoimittajien liitto (RTTL)	1 483 500	●
Pohjalaiset Journalistit (PJ-ÖJ)	1 096 500	●
Turun Journalistiyhdistys (TJY)	337 500	●
Keski-Pohjanmaan Journalistit (KPJ)	153 300	●
Itä-Suomen Journalistit (ISSY)	143 700	●
Satakunnan Journalistit (SATA)	129 200	●
Keski-Suomen Journalistit (KSJ)	114 300	●
Pohjois-Suomen Journalistit (PoJo)	113 900	●
Savo-Kainuun Journalistit (SKJ)	93 900	●
Pirkanmaan Journalistit (PJY)	74 900	●
Hämeen-Uudenmaan Journalistit (HUJ)	47 400	●
Pohjois-Karjalan Journalistiyhdistys (PKJ)	42 500	●
Suomen freelance-journalistit (SFJ)	36 500	●
Suomen elokuva- ja mediatyöntekijöiden yhdistys (SET)	24 400	●
Etelä-Suomen Journalistit (ESJ)	22 200	●
Kymenlaakson Journalistit (KJ)	18 500	●
Ålands Journalister (ÅJ)	10 200	●
Yhteensä	6 276 000	

yhdistysten tulisi Varmavuoren mukaan kiinnittää enemmän huomiota siihen, että rahat käytettäisiin entistä tiukemmin liiton säännöissä mainittuihin ydintoimintoihin.

”Jäsenmaksupalautukset ovat jäsenten rahaa ja annettu yhdistyksille siksi, että ne voivat palvella jäseniään. Se on tärkeä periaate”, Varmavuori sanoo.

Journalistiliitto ei ole tarkemmin valvonut tai selvittänyt jäsenyhdistystensä rahankäyttöä. Liiton sääntöjen mukaan sen tehtävänä on ”valvoa jäsentensä palkkausta ja muita työehtoja sekä sosiaalisia ja ammattiin liittyviä yhteisiä etuja, tehdä sopimuksia jäsentensä työehdoista ja avustaa jäseniään tekijänoikeuksissa”.

Varmavuori toivoo keskustelua siitä, millaista toimintaa yhdistykset järjestävät.

”Meillä on yhdistyksiä, kuten SFJ, jotka tekevät valtavasti töitä muidenkin kuin omien jäsentensä edunvalvonnan eteen, eikä heidän rahansa tahdo riittää. Toisaalta meillä on yhdistyksiä, joiden toiminta on kauempana ytimestä. Minun mielestäni tätä kannattaa miet-

tiä, koska miljoona euroa on paljon rahaa”, Varmavuori sanoo.

Myös osa yhdistyksistä on pyrkinyt herättämään keskustelua tavasta, jolla liitto rahoittaa yhdistyksiä. Esimerkiksi SFJ:n entinen puheenjohtaja **Maria Markus** esitti syksyn 2025 valtuuston kokouksessa toiveen yhdistyspalautusten sitomisesta liiton strategiaan tavoitteisiin. SFJ:n uusi puheenjohtaja **Riina Vuokko** on asiasta samaa mieltä kuin edeltäjänsä.

LIITOSSA ON KÄYNNISSÄ strategiatyö, jonka tavoitteena on määrittää, mikä on tulevaisuudessa ydintoimintaa, mihin liitto panostaa ja mistä se säästää. Strategian on määrä valmistua ensi vuonna.

Joitakin muutoksia on jo tehty. Esimerkistä käy Journalistiliiton valtuuston viime syksynä tekemä päätös Saariselän lomakiinteistön myymisestä. Kaupat toteutuivat huhtikuussa, ja kauppahinta oli 705 000 euroa. Myymisen perusteina olivat mökkien tappiollisuus ja vähäinen käyttöaste sekä se, ettei vapaa-ajan toiminta ole liiton ydintä.

Varmavuori toivoo, että mökkikeskusteluja käytäisiin liiton piirissä enemmänkin, koska monet yhdistykset omistavat jäsenten käyttöön tarkoitettuja vapaa-ajan kiinteistöjä.

Liiton Saariselän lomakiinteistön tavoin moni yhdistyksen mökki on käyttäjilleen edullinen, mutta yhdistykselle tappiollinen eli käyttömaksut eivät kata ylläpidosta aiheutuvia kustannuksia. Mökkien ylläpidon lisäksi niiden kunnostus vie rahaa.

Varmavuori sanoo, ettei ole ”mökkivastainen”, vaan kyse on jäsenmaksurahojen tarkoituksenmukaisesta käytöstä.

”Mökit ovat monelle jäsenelle todella tärkeä etu. Meidän pitää nyt yhdessä punnita, että kuinka tärkeitä.”

Varmavuoren mukaan ei ole hyvä, jos jossain yhdistyksessä mökkitoiminta on merkittävästi tappiollista ja mökin ylläpito vie paljon yhdistyksen resursseja.

”Jos kannattamattomien mökkien tappioita katetaan jäsenmaksurahoilla, herää väkisin kysymys, menevätkö rahat oikeaan osoitteeseen.”

VARMAVUORI KANNUSTAA jäsenistöä muutenkin miettimään, miten paljon yhdistyksen toiminta ja rahan käyttö liittyy liiton ydintehtäviin.

”Nyt on hyvä aika pysähtyä miettimään liiton tavoitteita, ja miten toimintaa seurataan. Me maksamme 20 prosenttia saaduista jäsenmaksuista yhdistyksille, joten meidän on lupa olettaa, että ne toimivat liiton tarkoituksenperien ja tavoitteiden mukaisesti.”

Muissa ammattiliitoissa on käytössä erilaisia keppi-porkkana-malleja, joiden avulla yhdistyspalautukset on kytketty ydintoimintoihin sitoutumiseen.

Varmavuori haluaa käydä strategian luomisen yhteydessä keskustelua siitä, sosisiko vastaava malli myös Journalistiliitolle. Ideana olisi se, että mitä selkeämmin yhdistys toteuttaa liiton määrittelemiä ydintoimintoja, sitä enemmän se saisi rahaa.

”Tämä ei tarkoita, etteivätkö yhdistykset saisi laittaa rahaa mökkeihin vaan sitä, että kriteerit motivoisivat yhdistyksiä käyttämään resursseja liiton tavoitteiden mukaiseen toimintaan. Jos pystyy sen lisäksi rahoittamaan mökkitoimintojaan, niin se on mahdollista.” ●

Usko jatkuvaan talouskasvuun on journalistinen häkki, sanoo Erkki Mervaala

Erkki Mervaala tutki ilmastonmuutosta ja taloutta käsitteleviä uutisia. Hänet kuvattiin Vuosaaren sataman läheisellä Vuosaarenhuipulla Helsingissä.

Mari Manninen, teksti • Kai Widell, kuva

”Epätoivo ja epäusko.”
Ne saivat Suomen ympäristökeskuksen tutkijan **Erkki Mervaalan** valitsemaan tänä vuonna julkaistun väitöskirjansa aiheen: kuinka paljon ilmastonmuutos ja talouskasvu esiintyvät rinnakkain suomalaisen valtavirran median jutuissa?

Tutkimuksen tulos numeroina on sangen selvä: 2000-luvun alusta vuoden 2023 loppuun mennessä *Helsingin Sanomien* ja *Ilta-Sanomien* 40 000 näitä aiheita käsitelleestä jutusta vain run-

saat 600 käsitteli ilmastonmuutosta ja talouskasvua samassa jutussa.

Loput liki 39 000 juttua käsitteli siis vain jompaakumpaa.

”Olen turhautunut, kun ilmastonmuutos ja talouskasvu pidetään edelleen niin erillään toisistaan. Niiden yhteys pitäisi tuoda esiin jokaisessa talousuutisessa”, Mervaala sanoo.

Mervaalan mukaan yhteys on selvä: jatkuva kasvu ja maapallon lämpenemisen pysäyttäminen eivät näytä sopivan samaan yhtälöön.

MIKSI VIESTIMET SITTEN KERTOavat yhdessä jutussa aikamme suurimman uhan eli ilmastonmuutoksen vaativan kovia päästövähennyksiä, mutta toisessa iloitsevat talouskasvua jouduttavista toimista?

Tai harmittelevat yhdessä lentoliikenteen kasvavia päästöjä ja toisessa Finnairin vähentynyttä liikennettä?

Mervaala oli alkujaan toimittaja, joten hän tietää toki ilmeisen syyn. Talousuutiset ja ympäristöuutiset ovat siiloutuneet omiksi erillisiksi lajeik-

seen. Toimittajat ovat myös tapojensa orjia, jotka tekevät kuten ennenkin.

Mervaalan mukaan suurin syy on kuitenkin sokeus ideologialle, joka on vallalla koko yhteiskunnassa. Siinä talouskasvu on yhteiskunnan tärkein asia, jolle kaikki muu on alisteista. Journalismi heijastaa aina aikaansa.

”Uusliberaali, talouskuriin orientoitunut narratiivi on ollut Suomessakin hallitseva ainakin kolmisenkymmentä vuotta. Se vaikuttaa siihen, miten me puhumme politiikasta ja maailmantaloudesta. Se on valunut toimituksiin”, Mervaala sanoo.

”Taloustoimittajat ovat kuin kalat vedessä. He eivät näe ideologiaa, joka on päässyt niin ylitsevuotavan hegemoniseen tilaan.”

Talouden toiminnasta on muitakin kuin uusliberalistinen teoria. Mervaalan mukaan journalistit eivät kuitenkaan ota niitä vakavasti.

”Jopa suhdanteita korjaava keynesiläisyys esitetään ikään kuin anomaliana, poikkeuksena nykynormista.”

Mervaalan väitöskirjassaan esiin nostaman uuden kohtuutalouden tutkijat etsivät vaihtoehtoja jatkuvan kasvun idealle. Tarjolla olisi myös esimerkiksi feministinen taloustiede, joka siirtää hoiva- ja kotityön talousajattelun keskiöön.

KÄYTÄNNÖSSÄ USKO JATKUVAAN talouskasvuun ja talouskuriin toimii Mervaalan väitöskirjan mukaan eräänlaisena journalistisena häkinä.

Tämä näkyy Mervaalan aineistossa myös Ylen verkkoartikkeleissa. Yhdessä väitöskirjan artikkeleista tutkittiin syvällisesti 55 Ylen juttua energia- ja ilmastostrategioista.

”Ideologia asettaa häkin sille, miten ilmastonmuutoksesta puhutaan, ja se rajoittaa ratkaisuja, joita pystymme kuvittelemaan.”

Valtavirran journalistinen media ei siis lähde kyseenalaistamaan talouskasvua minkään uhan edessä. Talouskasvu esitetään ikään kuin kaikille tuttuuna arkijärkisenä asiana.

Niin poliitikot kuin pääkirjoitukset tarjoavat nyt ratkaisuksi vihreää kasvua. Se tarkoittaa sitä, että teknologian avulla talouskasvu ja ilmastonmuutoksen hillintä voidaan kytkeä yhteen. Eli että tuulivoiman ja sähköautojen tapaisten keksintöjen kautta ilmastomme pelastuisi.

”Se sopii häkin sisälle täydellisesti: talouskasvu on hyvä juttu, ilmastonmuutoksen ratkaiseminen on hyvä juttu, joten vihreä kasvu on täydellinen työkalu. Ei tarvitse kurotta häkin ulkopuolelle.”

Puhutaan myös irtikytkennästä, eli että talous-

kasvu olisi mahdollista samalla kun päästöt vähenisivät.

Mervaalan mukaan irtikytkentä ja vihreän kasvun kaikkivaltaisuus ovat kuitenkin toiveajattelua. Niille on vaikea löytää tieteellistä pohjaa.

Ilmastonmuutoksesta uutisointi on silläkin tavalla hankalaa, että se liittyy kaikkeen.

Erkki Mervaala, tutkija

”Päästöjä on kyllä voitu vähentää yhdellä sektorilla, mutta kaikki muu kulutus on vastaavasti lisääntynyt.”

Rinnalla pitäisi myös huomioida muutkin vakavat kriisit kuin ilmastonmuutos, erityisesti luontokato.

”Rajaton kasvu rajallisella planeetalla on mahdottomuus. Planetaariset rajat ovat jo tulleet vastaan. Tilannetta ei yksinään ratkaise mikään vihreä siirtymä, kuten usko tuntuu nyt olevan.”

Mervaalan mielestä julkisuudessa talouskasvua puolustava puhe esitetään asiantuntijapuheena ja kasvua kyseenalaistava puhe ideologiana, vaikka erityisesti kovaan dataan perustuva luonnontieteellinen tutkimus viittaa asian olevan toisin päin.

VÄITÖSKIRJASSAAN MERVAALA havaitsi, että talouskasvu ja ilmastonmuutos pääsevät kosketuksiin journalismissa poikkeuksellisin hetkinä. Vuosi 2018 oli tällainen murroskohta.

Silloin tapahtui kolme isoa asiaa lähekkäin: oli ennätyskuuma kesä, **Greta Thunbergin** koululakot levisivät maailmanlaajuisesti ilmiöksi ja kansainvälinen ilmastopaneeli IPCC antoi synkän ja suorasanaisen raportin.

Näiden yhteisvaikutus muutti julkisen keskustelun sävyä nopeasti.

”Media rupesi yhtäkkiä poimimaan paljon ilmastoaiheita esimerkiksi ruoasta, kiertotaloudesta ja aktivismista. Samalla talouskeskustelun sanastossakin alkoi tapahtua. Sinne rupesi nousemaan kapitalismin kritiikkiä. Ruvettiin puhumaan hyvinvoinnista, degrowthista (kohtuutalou-

desta) ja talouskasvun kritiikistä.”

Tätä kesti vain hetken. Ensin tuli koronapandemia, sitten Ukrainan sota. Agenda vaihtui, ja talouden mediakielessä palattiin pitkälti entiseen.

Mervaalan keräämästä aineistosta näkyy, että muut isot kriisit vähentävät aina ilmastouutisointia. Toimittajien ja yleisönkin venymisellä ja jakamisella on rajansa.

”Ilmastonmuutoksesta uutisointi on silläkin tavalla hankalaa, että se liittyy kaikkeen. Ei voi kertoa, että sitten kun se tai tämä tapahtuu, asia on ratkaistu. Sen rinnalla Ukrainan sota on helppo uutisoitava.”

Väitöskirja paljastaa, että journalistiset jutut ilmastonmuutoksesta ovat kyllä lisääntyneet ja monipuolistuneet. Vuonna 2018 Suomessa alkoi olla juttuja enemmän ilmastonmuutoksesta kuin talouskasvusta.

Tosin kun Mervaala *Journalistin* pyynnöstä kävi läpi väitöskirjan aineiston jälkeisen ajan eli vuodet 2024 ja 2025, talouskasvu oli jälleen ilmastonmuutosta uutisoidumpi asia.

Se ei ole ihme, kun katsoo yleistä taloudellista tilannetta.

JOURNALISTEILLE MERVAALALLA on tarjota pari neuvoa.

Ensinnäkin: Älkää osoittako yksittäiselle kuluttajalle vastuuta asioista. Ilmastoasiat eivät ratkea kotitalouksien ahkeralla kierrätyksellä.

”Journalistien pitäisi olla rohkeampia osoittamaan sormella tahoja, jotka ovat ajaneet meidät tähän pisteeseen. Suomessa esimerkiksi metsäteollisuudella on valtava vaikutus siihen, miten metsäkeskustelua käydään ja miten alan lobbarit vaikuttavat ilmastopoliittisiin ratkaisuihin.”

Toiseksi Mervaala pohtii, voisiko talousuutisoinnin tehdä kahtena erillisenä linjana. Yksi linja välittäisi nopeaa talousdataa. Toinen linja tekisi journalismia eli syvällisiä juttuja, joissa talous ja ympäristö olisivat rinnakkain.

Pyynnöstä Mervaala listaa pitkän liudan toimittajia, jotka hänestä jo nyt tekevät tällä saralla hyvää journalismia. Mervaalan listalla ovat muun muassa **Lotta Närhi, Karoliina Paananen, Piia Elonen, Petja Pelli, Jenni Frilander, Hanna Nikkanen, Riikka Suominen** ja **Saara Kankaanrinta**. ●

Erkki Mervaalan viestinnän alan väitöskirja Decoupled Temporal Tensions – Evolving Articulations of Climate Change and Economic Growth in Finnish Media hyväksyttiin Helsingin yliopiston valtiotieteellisessä tiedekunnassa tammikuussa. Lue lisää s. 40

Ruotsissa rikostoimittajalla on helppoa, sillä miltei kaikki on julkista – näin naapurimaamme eroaa Suomesta

Anni Emilia Alentola, teksti • Heli Saarela, grafiikka

Ruotsissa on helppoa olla rikostoimittaja. Miltei kaikki tieto on julkista ja hyvin helposti sekä nopeasti saatavilla. Näin on tavallaan Suomessaakin, sillä molempien maiden lakien pohjalla on sama paperi, Ruotsin vuoden 1766 julkisuusperiaate. Silti ero maiden välillä on valtava.

Olen asunut Ruotsissa 12 vuotta. Kirjoitan paljon jengirikollisuudesta, erityisesti *Ilta-lehteen*. Viime vuonna seurasin merkittävää jengimurhaa, jossa kaksi lasta oli murhattu. Vyyhti oli valtava, syytettyjä oli 18. Lisäksi kolmea alle 15-vuotiasta lasta vastaan oli nostettu todistekanne. Siinä selvitetään syyllisyys, mutta tuomiota ei anneta nuorena vuoksi. Syytteen oli kirjattu kaikkien syytettyjen nimet henkilötunnuksineen, myös näiden alle 15-vuotiaiden lasten.

Esitutkintapöytäkirjalla oli mittaa 16 000 sivua. Se tuli julkiseksi syytteen nostopäivänä, mutta meni salattavaksi. Yhdeksän päivän kuluttua sain hakea sen kärkeä oikeudesta. Se annettiin muistitikulla, josta maksoin 17 euroa. Yleensä esitutkinat ovat ilmaisia ja lähetetään sähköisesti, mutta tämä oli poikkeuksellisen iso. Siksi siitä piti maksaa ja odottaa näinkin kauan.

Esitutkintapöytäkirjasta oli salattu ruumiskuvat löytöpaikalta sekä ruumiinavauskuvat. Näiden lisäksi oli salattu osa todistajien ja uhrien omaisten nimistä, samoin jokunen osoite ja puhelinnumero.

Tässä rikostapauksessa molemmat murhatut lapset olivat olleet huostaanotettuina. Se on jengeihin liittyvissä tapauksissa tavallista, monesti niin murhaajat kuin murhatutkin ovat lastensuojelun piirissä. Tilasin hallinto- ja kamarioikeuksista kuolleiden lasten aiemmat huostaanottopäätökset. Niistä ei salattu yhtään mitään. Sain

laajasti tietoa lasten kotiloista ja elämästä ennen murhia. Huostaanottopäätökset ovat usein täysin salaamattomia.

Yksi jutun syytetyistä, joka myöhemmin tuomittiinkin, oli Suomen kansalainen. Henkilö vaikutti esitutkinnan perusteella kuitenkin identiteetiltään ruotsalaiselta, joten soitin väestötietorekisteriin. Halusin tietää, miksi täysin ruotsalaiselta vaikuttavalla ihmisellä on Suomen kansalaisuus. Kysyin, mistä syytetyn vanhemmat ovat kotoisin, entä onko syytetty itse asunut koskaan Suomessa. Selvisi, että kansalaisuus oli periytynyt toiselta vanhemmista, eikä tuo lopulta Suomeen karkotettu mies ollut koskaan ennen asunut siellä.

SUOMEN KÄYTÄNNÖT RIKOSASIOISSA vaikuttavat minusta Ruotsiin verrattuna sekavilta ja monimutkaisilta. Kun joskus tutkin suomalaisia rikostapauksia, en löydä netistä niiden diaarinumeroita, ja minulle jää epäselväksi, milloin mikään paperi on saatavilla.

Haastattelin tätä artikkelia varten *Helsingin Sanomien* oikeustoimittajaa **Susanna Reinbothia**. Oikeustoimittajan työnsä ohella hän vie tapauksia oikeuteen tilanteissa, joissa tietopyyntö on evätty hepposin perustein. Usein hän voittaa juttunsa.

Reinbothin mielestä Suomessa ollaan ”ihan hysteerisiä” EU:n yleisen tietosuojasetuksen eli GDPR:n suhteen. Asetuksen varjolla kieltäydytään antamasta monia tietoja. Suomessa toimittajan voi esimerkiksi olla vaikea saada henkilötunnuksia käsiinsä, vaikka ne ovat ainoa tapa vahvistaa, että kyse on yhdestä ja samasta ihmisestä. Ruotsissa koko GDPR taas tavallaan ohitetaan, koska perustuslaki menee sen edelle.

Reinbothin mukaan Suomessa on trendinä, että salassapitosäännöksiä ujute-

taan tavallisiin lakeihin ilman, että juuri kukaan ehtii huomata. Esimerkiksi uusi asiakastietolaki teki kaikista sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastiedoista pysyvästi salaisia. Nyt esimerkiksi sukututkijat eivät pääse käsiksi aiemmin saatavilla olleisiin tietoihin, vaikka GDPR ei koske kuolleita. Reinbothin mukaan Suomessa viranomaiset pyrkivät ylipäättään salaamaan enemmän kuin mitä laki sallisi.

Viranomaisista poliisia Reinboth kuvaillee ”katastrofiksi, jonka kanssa on valtavia ongelmia”. Hän viittaa erityisesti Poliisihallituksen vuonna 2019 julkaisemaan julkisuuskäsikirjaan. Siinä poliisi otti uuden salaustulkinnan käyttöön ilman, että laki taustalla muuttui. Tuon tulkinnan mukaan kaikki yksityiselämää koskevat tiedot salataan. Reinbothin mukaan yleinen asenneilmapiiri Suomessa on nykyisin julkisuutta kyseenalaistava.

RUOTSINKIN MALLISSA on toki omat varjopuolensa. Myös minun henkilötunnukseni ja osoitteeni ovat netissä kaikkien saatavilla. Se on toimittajalle haavoittuvainen ja aika inhottava tilanne.

Aina välillä mietin, hakisinko suojattuja henkilötietoja. Suojausta tulee hakea väestörekisteritietoja ylläpitävältä verovirastolta. Muutaman kerran olenkin avannut hakulomakkeen tätä varten, mutta pyyntö tulee perustella perinpohjaisesti – eikä se silti automaattisesti mene läpi. Lomakkeessa kysytään, kuka sinua uhkaa tai häiritsee, mitä on tapahtunut ja onko poliisille ilmoitettu. Vaikuttaa siltä, että jotain olisi pitänyt jo sattua, jotta omat yhteystiedot saisi salaisiksi.

Kirjoittaja on Ruotsissa asuva freelancetoimittaja, joka seuraa erityisesti jengirikollisuutta.

Näin julkisuutta koskevat lait ja käytännöt eroavat toisistaan Ruotsissa ja Suomessa

Julkisuusperiaate

Ruotsissa julkisuusperiaate on vahvasti suojattu, sillä se on kirjattu perustuslakiin. Perustuslakia on hankalampi muuttaa kuin tavallista lakia. Ruotsissa on neljä perustuslakia, joista sananvapauslaissa ja painovapausasetuksessa otetaan kantaa julkisuusasioihin. Perustuslaillisissa teksteissä määritellään muun muassa, mikä on julkinen asiakirja ja säädetään kansalaisen oikeudesta saada sellainen itselleen. Lisäksi Ruotsissa on julkisuus- ja salassapitolaki, jossa on säädetty tarkempia määräyksiä.

Suomessa julkisuusperiaate on pääasiassa omassa laissaan. Perustuslaissa säädetään sananvapaudesta ja julkisista asiakirjoista, mutta vain yleisellä tasolla. Tarkemmat määrittelyt löytyvät julkisuuslaista, jota on perustuslakia helpompi muuttaa.

Lakimuutokset

Ruotsissa julkisuus- ja salassapitolakia on muutettu hiljattain niin, että viranomaisten keskinäiseen tiedonvaihtoon liittyvää salausta on purettu. Toisaalta tuoreen raportin mukaan ruotsalaisviranomaiset ovat ryhtyneet salaamaan tietoja aiempaa enemmän. Molemmat muutokset liittyvät jengirikollisuuteen: viranomaisten halutaan pystyvän vaihtamaan tietoja vapaasti, toisaalta tietojen pelätään valuvan jengiläisten käsiin.

Julkisuuslakia ollaan uudistamassa, mutta työ on edennyt hyvin hitaasti. Uudistus aloitettiin jo vuonna 2021. Tuolloin perustettiin työryhmä, joka esitti uuden julkisuuslain säätämistä. Oikeusministeriö kuitenkin ilmoitti viime vuonna, että työn aloittamisen jälkeen "Suomen turvallisuusympäristö on muuttunut ja julkisen viranomaistiedon hyödyntämiseen liittyvät riskit ovat kasvaneet". Ministeriö ilmoitti, että työtä jatketaan arvioimalla salassapitoperusteiden muutostarpeet. Keväällä 2026 tilanne on se, että aiheesta on tilattu ulkopuolinen selvitys. Uudistuksella ei ole tällä hetkellä työryhmää. Oikeusministeriö arvioi, että lakiuudistus valmistuu vasta seuraavalla hallituskaudella.

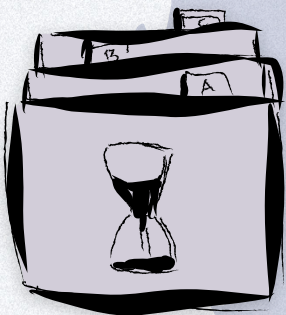
Tietopyynnöt

Kuka tahansa voi tehdä tietopyynnön julkisesta asiakirjasta. Viranomaisen on perustuslain mukaisesti käsiteltävä pyyntö kiireellisesti. Tietopyyntö saa olla anonymi, eikä sitä tarvitse perustella.

Kuka tahansa voi tehdä tietopyynnön julkisesta asiakirjasta. Viranomaisen on annettava se lain mukaan mahdollisimman pian mutta viimeistään kahden viikon kuluttua. Jos tietopyyntö on laaja tai salattavia tietoja on paljon, aikaa on kuukausi. Tietopyynnön saa tehdä anonymisti, mutta henkilötietoja sisältävän asiakirjan saamista voi joutua perustelemaan journalistisella tarkoituksella.

Henkilötiedot

Ruotsissa henkilötiedot ovat lähtökohtaisesti julkisia, sillä Ruotsin veroviraston ylläpitämät väestörekisteritiedot lasketaan julkiseksi asiakirjaksi. Henkilötiedot ovat yleensä löydettävissä netistä henkilötunnuksen loppuosaa myöten. Tietoja on hyvin hankala saada salatuiksi. Euroopan unionin yleinen tietosuoja-asetus GDPR joutuu käytännössä väistymään perustuslain vuoksi. Ruotsissa on nimittäin määrätty, ettei GDPR:ää sovelleta silloin, kun se on ristiriidassa perustuslakien kanssa.

Henkilötiedot ovat huomattavasti suojatumpia kuin Ruotsissa. Henkilötunnuksia ei löydy netistä. Omat henkilötiedot on myös helppo suojata ja piilottaa. Suomi.fi-sivustolla saa pelkästään klikkaamalla asetettua tietojenluovutuskiellon. Esimerkiksi yhteystietokiellon valitsemalla ei omia tietoja luovuteta numero- ja osoitetietopalveluille. Kieltoa ei tarvitse perustella.

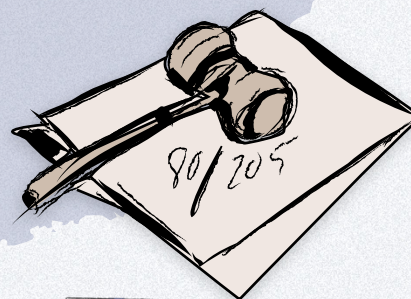
Rikostoimittajan työ

Tuomioistuimet julkaisevat nettisivuillaan usein viikko-ohjelmansa, josta käy ilmi, mitä tapauksia on käsitellyssä. Ohjelmasta näkee diaarinumerot, joiden perusteella voi tilata kiinnostavista tapauksista paperit itselleen – oli sitten toimittaja tai muutoin asiasta kiinnostunut. Ruotsissa on hyvin selkeä käytäntö siitä, milloin mikäkin asiakirja tulee julkiseksi. Syyte ja esitutkintapöytäkirja julkaistaan samana päivänä, kun syyte nostetaan. Ne saa tilattua tuomioistuimesta sähköisesti. Ruotsissa ei siis tarvitse odotella oikeudenkäynnin alkua saadakseen tietää tarkalleen, mitä on tapahtunut.

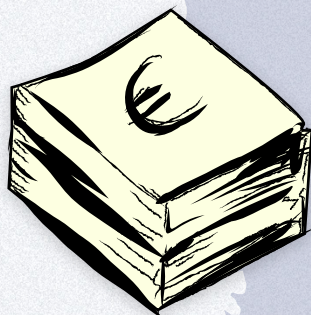
Suomessa oikeudenkäyntien tietoja tai tapausten diaarinumeroita ei julkaista yleensä avoimesti netissä. Oikeuspaperit ovat lähtökohtaisesti julkisia, mutta tietoja salataan paljon Ruotsia enemmän. Syyte ja esitutkintapöytäkirja tulevat yleensä julkiseksi vasta, kun oikeuskäsittely alkaa.

Kaupalliset toimijat

Ruotsissa on kaupallisia toimijoita, joilta voi ostaa oikeusasiakirjoja, kuten tuomioita ja esitutkintoja tai tiedon siitä, onko henkilö osallisena oikeusprosessissa. Tällä hetkellä Ruotsissa on kuitenkin kiistaa siitä, ovatko tällaiset palvelut laillisia. Korkein oikeus on linjannut, että käytäntö on ristiriidassa GDPR:n kanssa. Asia on edennyt EU-tuomioistuihin, jonka päätöstä vielä odotetaan.

Suomessa ei ole kaupallisia toimijoita, joilta selvittää ja ostaa tietoja henkilön oikeusprosessista. Toimittajat voivat sen sijaan tehdä kyselyitä oikeusrekisterikeskukseen, josta saa selville ihmisen rikoshistoriaa ja kesken olevia oikeusprosesseja. Tietoja saa kymmenen viime vuoden ajalta. ●

Freelancerin kahdesti ilmoitetut tulot on poistettava veroilmoituksesta käsin

Pasi Kivioja, teksti • Mikko Vähäniitty, kuva

Freetoimittaja Minna Hotokka on tuskastunut.

”Minun pitää joka vuosi käydä poistamassa veroilmoituksestani sinne ilmoitettuja tuloja, koska samat tulot on jo ilmoitettu toiminimeni veroilmoituksessa. Eli ne meinaavat tulla verotettavaksi kahteen kertaan”, Hotokka kertoo.

Hän ei ole ainoa. Pulma koskee myös monia muita toiminimellä työskenteleviä freelancereita.

Kerran hän sai verottajalta myös selvityspyynnön, miksi oli poistanut tuloja omasta veroilmoituksestaan.

”Annoin selvityksen. Seuraavana vuonna käyttökorvaukset näkyivät jälleen omassa veroilmoituksessani.”

Kun toiminimifree lähettää asiakkaalle myyntilaskun, osa asiakkaista maksaa laskun ostolaskuna. Jotkin asiakkaat maksavat korvaukset palkkahallinnon kautta tekijänoikeuskorvauksena. Tulorekisterin ohjeiden mukaan tekijänoikeuskorvaukset ilmoitetaan tulorekisteriin.

Tästä seuraa se, että maksetut käyttökorvaukset näkyvät sekä freen henkilökohtaisessa verotuksessa että toiminimen veroilmoituksessa.

”Jotainhan tässä on pielessä. Ei tämän pitäisi mennä niin, että minun pitää joka vuosi käydä poistamassa asioita, jotka eivät kuulu henkilökohtaiseen veroilmoitukseeni”, Hotokka ihmettelee.

Verohallinnon johtava veroasiantuntija **Nina Heinrichs** kommentoi freetoimittajien verotusta yleisellä tasolla.

”Meillä on verohallinnon syventävä ohje ja lisäksi tulorekisterin ohje. Tulorekisterissä käytetään nimikettä tekijänoikeuskorvaus, joka verotuksessa käsitellään käytökorvauksena. Tulorekisterin ohje on yksiselitteinen: palkkion maksajien on aina ilmoitettava sinne maksunsa tekijänoikeuskorvauksena.”

Heinrichsin mukaan maksun saajan kuuluminen ennakoperintärekisteriin ei muuta velvoitetta. Ennakoperintärekisteriin kuulumisen vaikuttaa siihen, pidättääkö maksaja veroa, mutta ei siihen, ilmoitetaanko maksu tulorekisteriin.

Tulorekisteri seuraa tuloja henkilötasolla. Toiminimi ei ole verotuksessa erillinen oikeushenkilö, joten järjestelmä ei automaattisesti tunnista, että sama tulo on jo ilmoit-

Freelancetoimittaja Minna Hotokka ihmettelee, miksi hänen pitää joka vuosi käydä poistamassa henkilökohtaisesta veroilmoituksestaan tuloja, jotka on ilmoitettu hänen toiminimensä veroilmoituksessa.

tettu elinkeinotoiminnan puolella. Siksi sama maksu voi päätyä sekä henkilökohtaiseen esitäytettyyn veroilmoitukseen että toiminimen veroilmoitukseen.

Heinrichs sanoo freelancerien korjausrumban olevan tiedossa. Tilanne on hänetäkin harmillinen, mutta ohjeistus perustuu lainsäädäntöön.

”Aina, kun maksaja maksaa luonnolliselle henkilölle tai toiminimelle tekijänoikeuskorvausta, hänen on ilmoitettava suoritus tulorekisteriin. Sillä ei ole merkitystä, maksetaanko korvaus laskua vastaan vai tekijänoikeuspalkkiona palkkahallinnon kautta. Tulorekisteristä tieto siirtyy automaattisesti esitäytetyn veroilmoituksen tietoihin.”

Verottaja ei voi etukäteen tietää, kuka verovelvollisista ilmoittaa tulon elinkeinotoiminnan veroilmoituksella. Koska toiminimi ei ole erillinen oikeushenkilö, tulorekisteri ei erota, onko maksu jo ilmoitettu elinkeinotoiminnan tuloissa. Silloin sama summa päättyy automaattisesti molempiin veroilmoituksiin.

”Tästä aiheutuu freelancetoimittajien vuosittainen lisätyö poistaa tulo esitäytetyn veroilmoituksen tiedoista samalla, kun he joka tapauksessa antavat elinkeinotoiminnan veroilmoituksen.” •

Freelancetyön termejä

Palkkio on kertakorvaus tehdystä työstä. Verotuksessa palkkio voi olla joko palkkaa (jos työsuhde) tai työkorvausta (ei työsuhdetta). Arkikielessä palkkio viittaa usein ei-työsuhteiseen korvaukseen.

Työkorvaus tarkoittaa korvausta työstä ilman työsuhdetta. Maksaja ei maksa työnantajan sivukulua mutta voi toimittaa ennakopidätyksen, jos saaja ei ole ennakoperintärekisterissä.

Käyttökorvaus tarkoittaa maksua aineettoman oikeuden käytöstä, esimerkiksi jutun tai kuvan julkaisu- tai uusintakäytöstä. Se ei ole korvausta itse työn tekemisestä.

Tekijänoikeuskorvaus on verotuksessa käyttökorvauksen alalaji, joka liittyy nimenomaan luovaan työhön. Se maksetaan kirjallisen tai taiteellisen teoksen tekijänoikeuden luovuttamisesta tai tekijänoikeuden kohteen käyttöoikeudesta. Freelancerin saama korvaus sisältää useimmiten sekä työettä käyttökorvauksen, vaikka niitä ei eriteltäisi.

Väsyttää, suututtaa ja pää on jumissa. Mikä neuvoksi, kun toimittajan työtä alkaa hankaloittaa tukku vaihdevuosisioireita?

Nina Erho, teksti • Kaisu Kaplin ja Jaakko Mylly, kuvat

Toimittaja **Tarja Hirvasnoro**, 61, harmittaa, ettei hän laittanut ylös päivämäärää, jolloin yölliset hiki- kylvyt alkoivat. Se olisi ollut komea yksityiskohta juttuun, jonka hän kirjoitti keväällä 2020 *Kodin Kuva-* lehteen omistaan ja parin muun toimittajan vaihdevuosisioireista.

”Toimin tietenkin niin kuin toimittajat toimivat, että kun tulee vastaan ongelma, tehdään juttu ja saadaan itsekin tietoa ratkaisusta”, Hirvasnoro sanoo.

Hirvasnoro on työskennellyt *Kodin Kuvalehdessä* vuodesta 1989. Nykyään hän työskentelee toimittajana *Kodin Kuvalehden* ja *Et-lehden* yhteistoimituksessa.

Hirvasnoron jutun johtopäätös oli, että koska hormonit ovat ensisijainen hoito vaihdevuosisi-ikäisten univaikeuksiin, myös hänen oli aika ottaa yhteyttä gynekologiinsa estrogeenikorvaushoidosta.

”Ja näinhän minä tein ja sain estrogeenit.”

Lääkitys helpotti hiki-kohtauksiin heräilyä mutta ei poistanut oireista vaikeinta: sitä, että yönunet loppuvat aamuyöstä. Pahimmillaan unetomuus on, kun töissä on stressiä.

Vaikka Hirvasnoro yrittäisi kuinka laskea lampaita, ajatukset palaavat kesken olevan jutun juoksutukseen, haastateltavien löytämiseen tai asioihin, jotka pitää aamulla hoitaa. Välillä mielessä pyörivät työyhteisön asiat.

Joskus Hirvasnoro nukahtaa lopulta hetkeksi uudestaan. Ennen vaihdevuosisia hän oli super-nukkuja ja aamuvirkku. Nyt hän joutuu aamuisin neuvottelemaan itsensä kanssa.

”Että kyllä tästä nyt ihan oikeasti täytyy nousta ja lähteä töihin.”

HIRVASNORO ON TOTTUNUT univajeeseensa. Toimintakykyisenä pysyminen ei silti tarkoita sitä, että elämä ja työelämä olisivat entisensä.

”Mitenkähän paljon paremmin osaisin keskittyä ja löytäisin juttuihin sanoja, rakenteita ja haastateltavia, jos pää olisi edelleen täysin kirkas”, Hirvasnoro sanoo.

Minä en ole sairas, vaan minulla on vaihdevuodet. Ne ovat osa elämää ja koskevat puolta ihmiskunnasta.

Tarja Hirvasnoro, *Kodin Kuvalehden* ja *Et-lehden* toimittaja

”Vaikka työn tulos olisi sama, sen tekeminen maksaa nyt itselle enemmän. Kun valvoo kello neljä aamulla, seuraava päivä vaatii enemmän selkänahasta rullaamista.”

Haastatteluja tehdessään Hirvasnoro uppoaa edelleen täysin ammattirooliinsa. Kokouksissa ja pitkiä juttuja kirjoittaessa keskittyminen tahtoo kuitenkin katkeilla. Se on raskasta, koska Hirvasnoron työn ydintä ovat juuri pitkät featurejutut.

Erityisen vaikeaa kirjoittaminen on lähipäivinä, joita toimituksella on nykyään kaksi viikossa. Vaikka kollegojen tapaaminen Helsingin Sanomatalossa on kivaa, Hirvasnoro kärsii avokonttorin hälystä ja trafiikista. Siksi hän yrittää järjestellä työnsä niin, että voi purkaa lähipäivinä haastateluja ja kirjoittaa lyhyitä juttuja ja kirjoittaa pitkiä juttuja etäpäivinä.

”Kotona niiden kirjoittaminen onnistuu”, Hirvasnoro sanoo.

VUONNA 2020 Hirvasnoro oli sen aikaisen työyhteisönsä ensimmäinen, joka ”syöksähti vaihdevuosisirumba”. Sittenmin muita on seurannut perässä. Naisvaltaisessa työyhteisössä vaihdevuosista on ollut helppo kirjoittaa ja puhua. Oireiden hoidosta ja työelämästä niiden kanssa hän on kuitenkin huolehtinut pääsääntöisesti ilman työnantajan apua.

Vaikka Hirvasnoro olisi päässyt gynekologille työterveyshuollon kautta, estrogeenihoidon hakeminen omalta tutulta lääkäriltä tuntui luontevammalta. Mahdollisuutta työelämän joustoihin hän ei ole halunnut edes selvittää.

”Siinä pistää jo ihan ammattiylpeys vastaan, että en todellakaan halua mitään kevennyksiä tai sitä, että omaa työtaakkaa siirrettäisiin työkaverin niskoille. Me olemme toimituksessa kaikki erittäin täystyöllistettyjä”, Hirvasnoro sanoo.

”Ja jos työaika lyhenisi, tällaisena vähän ylitunnollisena ihmisenä tekisin kuitenkin ne samat tunnint vähän pienemmällä palkalla.”

Kerran Hirvasnoro kävi unettomuuden vuoksi työterveyslääkärillä ja sai hoidoksi mielialalääkkeitä. Hän haki lääkkeet aptee-

Tarja Hirvasnoron yöunet tahtovat loppua aamuyöstä. Nukkumaan mennessään hän ratkoo Punainen Pelikaani -lehden ristikoita. "Jostain syystä se ei aktivoi aivojani vaan päinvastoin auttaa nukahtamaan."

kista mutta ei ottanut niitä.

”Alkoi tuntua hullulta, että söisin mielialalääkkeitä, että pystyisin käymään töissä. Minä en ole sairas, vaan minulla on vaihdevuodet. Ne ovat osa elämää ja koskevat puolta ihmiskunnasta.”

Lääkkeetöntä apua Hirvasnoro saa oireisiinsa liikunnasta. Hän ulkoilee ja ahkeroi kuntosalilla niin, että tuntuu. Lomilla, kun stressi vähenee, uniongelmat helpottavat. Tai jos uni ei yöllä tule, sitä voi paikata päiväunilla.

TÄNÄ KEVÄÄNÄ Hirvasnoro on paininut uniongelmien kanssa kuusi vuotta. Vaikka työarki periaatteessa sujuu, se on raskasta. Siksi hän on ”laittanut punnuksia vaakaan”. Yhdessä kupissa on työ,

joka on tehtävä kunnolla. Sitä odottaa myös työnantaja. Toisessa kupissa on terveys.

”Kyllä se on alkanut pelottaa, että tilanne alkaa näkyä terveydessä. En haluaisi aloittaa uupumiskierrettä. Enkä halua jäädä seuraamaan, tuleeko aamu, jona en tosiaan pääse ylös sängystä”, Hirvasnoro sanoo.

Hirvasnoro täyttää syksyllä 62 vuotta. Silloin hän voi hakea osittaista varhennettua vanhuuseläkettä. Sen hän aikoo tehdä, vaikka varhennettu eläke on pieni ja syö varsinaista eläkettä. Hirvasnoro on jo puhunut asiasta toimituksen ja työnantajan kanssa.

”Ajatus on pitää loput lomat pois ennen vuodenvaihdetta ja jäädä sitten virallisesti pois.”

Lukijapalaute laukaisee tunnemyrskyn nanosekunnissa

Toimittaja **Sari Jaatinen**, 56, on kärsinyt vaikeista vaihdevuosioireista viitisen vuotta. Iso osa oireista liittyy mielialaan.

”Välillä pitää oikein ihmetellä, mihin se aina hyvällä tuulella oleva västaräkki on minusta kadonnut. Tunnen silmitöntä alakuloa ja ahistaa, niin kuin täällä Raahessa sanotaan”, Jaatinen sanoo.

Jaatinen on työskennellyt Pohjois-Pohjanmaalla ilmestytävissä paikallislehdessä *Raahen Seudussa* vuodesta 1997. Hän tekee myös kaupunkilehti *Raahelaista*.

Alakulon ja ahistuksen lisäksi Jaatista suututtaa. Tunteen voi nostattaa ”nanosekunnissa” esimerkiksi lukijapalaute. Siitä huolimatta Jaatinen kommunikoi lukijoiden kanssa asiallisesti ja rakkautella. Sen jälkeen hän kuuntelee pianomusiikkia.

Jaatinen aloittaa nykyään jokaisen työpäivänsä kuuntelemalla islantilaisen pianistin **Víkingur Ólafssonin** tulkinnan **Johan Sebastian Bachin** urkusonaatista nro 4, BWV 528, toisesta osasta *Andante*.

”Se pudottaa kierroksia ja pelastaa myös, kun tämä turbo tuntuu käynnistyvän sisuksissa”, Jaatinen sanoo.

NUORENA TOIMITAJANA Jaatinen saattoi itkeä työpäikan vessassa, jos joku oli pahoittanut hänen mielensä. Nykyään kyöneleet virtaavat taas, sekä ilosta että ahdistuksesta.

Ahdistusta aiheuttavat esimerkiksi jutunaiheet, joissa Jaatinen ei tunne olevansa omalla maaperällä. Sellaisista ei ole pulaa paikallislehdessä, joka käsittelee levikkialueensa asioita laidasta laitaan.

”Teen juttua jostain SSAB:n Raahen tehtaan asiasta, ja minulle tulee yhtäkkiä olo, että nyt en vakuuta näissä teräsmarkkinoiden suhdanteissa. Sitten löydän itseni vessasta nieleskelemästä, että

kehtaanko enää mennä ihmisten silmien eteen”, Jaatinen sanoo.

Pahimmillaan tunnemyrskyt ovat, jos uni on ollut edellisenä yönä katkonaista. Huonoista unista seuraa myös keskittymisvaikeuksia ja aivosumua. Ne ovat uutta Jaatiselle, jonka ammatti-identiteetti on aina ollut ”nopea, tuottelias ja virheetön kirjoittaja”.

”Eräänä päivänä huomasin lehteä lukiessa, että jumalauta täällä on virheitä. Sanojen lopusta puuttui -n-kirjaimia ja tekstistä pilkkuja ja pisteitä, vaikka vannon, että olin kirjoittanut ne siihen. Välillä unohdan nimet – minä, jota muisti ei jätä koskaan pulaan”, Jaatinen sanoo.

Ilmiö on ollut Jaatiselle isoimpia ammatillisia iskuja 28 vuoteen. Se herättää hänessä kapinahenkeä.

”Että mitä tämä luhistuminen oikein on, en kai mä jumaliste homehdu? On hirveän vaikea myöntää, että hiihdän nyt tuttuja latuja lipsuvilla sukilla.”

ARJEN TYÖSSÄ keskittymisvaikeudet tarkoittavat sitä, että aiemmin itseensä ja rutiiniinsa lujasti luottanut Jaatinen terästyy nyt pikkiriikkisimmänkin jutun kanssa. Erityisen työstä se on hetkinä, joina keho alkaa äkkiä vetää toiseen suuntaan.

Aiemmin energisestä Jaatisesta saattaa nyt kesken työpäivän tuntua, että pitäisi ottaa tirsat. Joskus hän haluaisi sanoa jo ennen lounasta, ettei jaks.

”Mutta ei kyse ole jaksamisesta vaan siitä, että akusta loppuu yhtäkkiä virrat”, Jaatinen sanoo.

”Samaan aikaan työ on koko ajan vaativampaa. Verkkoa on täytettävä koko ajan.”

Joskus väsähtämiseen auttaa nouseminen työpisteeltä ja meneminen muutamaksi minuutiksi ulos hengittelemään. Toisinaan Jaatinen virkistyy miettimällä hetkisen ihan muuta kuin

Sari Jaatinen poikkeaa Ilolinnan lintutorilla usein aamulla työmatkalla. ”Kaikki sakka puhaltuu siellä päästä pois. Paikka on täydellinen, koska siellä näkee kahlajia ja merilintuja, ylilentäviä arktisia muuttajia ja selän takaa kuulee metsälintuja.”

työtä. Sitä varten työpisteellä on paljon viherkasveja, kuvia rakkaista ihmisistä, kannustavia postikortteja, lintuharrastukseen liittyviä kuvia ja matka-ikoni.

”Asiat, jotka tuottavat mielihyvää siviilissä, kannattaa tuoda töihinkin”, Jaatinen sanoo.

Hän myös yrittää järjestellä työnsä niin, että kuormittavia jutturuuhkia tulisi mahdollisimman vähän. Vaikka töissä on tavallistakin enemmän kiire ennen *Raahen Seudun* kahta ja kaupunkilehti *Raahelaisen* yhtä viikoittaista painopäivää, Jaatinen ei jää niiden jälkeen huokailemaan helpotuksesta.

Kuten muinakin päivinä, hän tulee puoli kahdeksan aamulla vielä hiljaiseen toimitukseen ja alkaa valmistella seuraavien numeroiden juttuja.

JAATINEN EI OLE PUHUNUT vaihdevuosista esihenkilönsä kanssa eikä toimituksessa. Koska pääosa työkalereista on muita kuin samanikäisiä naisia, vaihdevuodet ovat tuntuneet hänen omalta asialtaan. Toisaalta kollegoilta saa työhön tukea riippu-

KUVA: JAAKKO MYLLY

matta tuen tarpeen syystä.

”Se on aivan älyttömän suuri lohtu ja helpotus, että voin luetuttaa juttuni työkavereilla ja päätoimittajalla. Varsinkin, jos se koskee jotain monimutkaista asiaa, on seuraavan päivän lehden pääuutinen ja jutussa on mukana faktaa, graafia ja ties mitä tilkettä”, Jaatinen sanoo.

Raahen Seutu ja Raahelainen kuuluvat Kaleva-konserniin, jonka kattavia työterveyspalveluita Jaatinen kiittää. Hän on käynyt niiden kautta esimerkiksi työpsykologilla silloin, kun oli palaamassa töihin syöpään sairastumisen jälkeen. Vaihdevuosista Jaatinen ei ole halunnut työterveydessäkään puhua. Myöskään hormonihoidtoa hän ei ole halunnut kokeilla.

”Olen ajatellut, että niin kauan kuin keksin itse ratkaisuja, joilla selviydyn oireiden kanssa, teen niin”, Jaatinen sanoo. ●

Nina Erho

Vuonna 2025 keskustelussa vaihdevuosisoireiden hoidosta tapahtui paljon. Lue lisää: [Journalisti.fi](#)

Näin media-alan työnantajat suhtautuvat vaihdevuosisoireiden hoitoon

Tämän jutun haastateltavat eivät ole juuri etsineet työnantajalta apua työssä jaksamiseen vaihdevuosisoireiden kanssa. *Journalisti* kysyi Sanomasta, Kalevasta ja Ylestä, millaisia tukimalleja ja -käytäntöjä yhtiöissä olisi tarjolla. Niiden edustajat vastasivat sähköpostilla.

Kaikkien kolmen yhtiön työntekijä pääsee tarvittaessa erikoislääkärille vaihdevuosisoireiden takia. Sanoman hyvinvointipäällikkö **Hanna Myllymaa** kuitenkin korostaa, että kyse pitää olla työkyvystä. Ylen ja Kalevan vastaajat viittaavat syksyllä 2025 julkaistuuun Käypä hoito -suositukseen, jonka mukaan vaihdevuosisoireiden hormonihoidon voi aloittaa myös yleislääkäri tai työterveyslääkäri eikä erikoislääkärä aina tarvita.

”Vaihdevuosisoireita tutkitaan ja hoidetaan normaalin työterveyspalveluksen mukaan, johon kuuluvat yleis- ja erikoislääkäritasoinen sairaanhoito ja laboratoriotutkimukset”, kertoo brändi- ja viestintäjohtaja **Anna Kärävä** Kalevasta.

”Työterveyspalvelumme kattaa hoidon aloituksen ja tarvittaessa erikoissairaanhoidon konsultaation diagnoosin saamiseksi”, kertoo henkilöstö- ja vastuullisuusjohtaja **Laura Ansaharju** Ylestä.

Alkuvaiheen jälkeen vaihdevuosisoireiden hoito ei kuitenkaan välttämättä jatku. Näin on esimerkiksi Ylessä.

”Jos seurannassa ilmenee diagnoosin ja hormonihoidon aloituksen jälkeen jotakin monimutkaisempaa, silloin ohjaamme julkiselle puolelle ja pitää maksaa lähtökohtaisesti itse”, Ansaharju kertoo.

Ylen työntekijät ovat toivoneet työterveyden laajentamista myös vaihdevuosisoireiden erikoishoitoon, sanoo Ylen ohjelmatyöntekijöiden YOT:n pääluottamushenkilön **Mikko Martikainen**. Työnantaja ei ole siihen suostunut.

”Pidän sitä valitettavana, sillä hoitamattomina vaihdevuosisoireet voivat vaikuttaa merkittävästi naisen työkykyyn, ja asianmukainen hoito taas tukee työkykyä. Kyse on monimuotoisuudesta, tasa-arvosta ja työnantajan vastuusta työntekijöitään kohtaan”, Martikainen sanoo.

Kaikissa kolmessa yhtiössä vaihdevuosisia käsitellään osana työhyvinvoinnin kokonaisuutta.

”Erilaiset työelämän joustot ovat työtilanteen salliessa käytössä, olipa syy mikä tahansa. Meillä on mahdollista muokata työtä tai tehdä muutoksia työaikaan”, kertoo Sanoman Myllymaa.

Myös Kalevassa on Anna Kärävän mukaan mahdollisuus työkykyä tukeviin joustoihin, kuten työn tauottamiseen sekä liukuvaan työaikaan ja hybridityöhön.

Kalevassa uniongelmistä kärsivä työntekijä voi hakeutua työterveyden kautta univalmennukseen. Sanoma taas järjesti viime vuonna koko henkilöstölleen vaihdevuosiin ja niiden hoitamiseen liittyvän luennon.

Nina Erho

Helsingin Ylioppilaslehti menee verkkoon, mutta maakuntien sisarlehdet haluavat säilyä painettuina. Lukijatutkimusten mukaan lukijat arvostavat printtilehteä.

Manu Haapalainen, teksti • Sercan Alkan, kuva

Roosa Wellingin kausi Ylkkärissä päättyi tähän kevääseen. Ylioppilaslehdet ovat tärkeitä ajassa, jossa nuorten journalismia tehdään vähän, hän sanoo.

Huhtikuun lopulla ilmestynyt numero 2/2026 saattoi jäädä *Ylioppilaslehden* viimeiseksi printtilehdeksi. Huhtikuun lopulla Helsingin Sanomain Säätiö kertoi antavansa sata tuhatta euroa lehden konseptin uudistamiseen.

Vuonna 2027 aloittava uudistettu lehti ilmestyy verkossa. Auki on, kuuluuko tulevaan konseptiin esimerkiksi painettu vuosijulkaisu.

Vuodesta 1913 saakka ilmestynyt *Ylioppilaslehti* on ollut ensisijaisesti printtijulkaisu. Se on toimitettu kotiin Helsingin yliopiston ylioppilaskunnan (HYY) noin 27 000 jäsenelle ja tilaajille.

Ylioppilaslehden jatko oli pitkään vaakalaudalla sen kustantajan HYY:n talousvaikeuksien vuoksi. Loppuvuoden ajan lehti on julkaisutauolla, eikä sille ole valittu uutta toimitusta.

Ylioppilaslehdessä keväällä lopettanut päätoimittaja **Roosa Welling** luonnehtii kauttaan myrskyisäksi.

”Välillä ehti iskeä jo epätoivo, että välittääkö tästä lehdestä muut kuin me tekijät. On todella hienoa huomata, että nuorten journalismilla on edelleen merkitystä ja lehden tekeminen saa jatkoa”, Welling sanoo.

MUILLAKAAN YLIOPPILASLEHDILLÄ EI OLE kymmenen viime vuoden aikana ollut helppoa. *Vaasan ylioppilaslehti* lakkautettiin vuonna 2017, Itä-Suomen yliopiston *Uljäs* vuonna 2018, Aalto-yliopiston *Aino* vuonna 2020 ja *Lapin ylioppilaslehti* vuonna 2024. Tampereen yliopiston *Aviisi* lopetettiin vuonna 2018, mutta sen seuraajana aloitti vuonna 2020 *Visiiri*.

Suomeksi ilmestyy edelleen viisi ylioppilaslehteä: *Jylkkäri*, *Oulun ylioppilaslehti*, *Tylkkäri*, *Visiiri* ja *Ylioppilaslehti*. Soittokierros päätoimittajille paljastaa, että niillä ei ole akuutteja huolia olemassaolostaan.

Kaikki päätoimittajat pitävät lehtiään ensisijaisesti printtijulkaisuina ja painottavat lehden merkitystä kotiin toimitettuna muistutuksena ylioppilaskunnan olemassaolosta ja opiskelijayhteisöstä.

Henri Häkkisen hieman yli kaksivuotinen kausi Jyväskylän ylioppilaslehti *Jylkkärin* päätoimittajana päättyi huhtikuun lopussa. Häkkinen pitää ylioppilaslehtiä arvokkaana instituutiona.

”Opiskelijoista ja korkeakoulutuksesta keskustellaan julkisuudessa lähinnä ryöpsähdyksittäin – siis muualla kuin ylioppilaslehdissä. Kun keväällä julkistettiin tutkimus toimittajaopis-

kelijoiden arvoista, media oli taas täynnä ohi-puhumista. Opiskelijoilta itseltään ei kysynyt oikein kukaan. Ylioppilaslehdissä opiskelijoiden asiat ja näkökannat ovat koko ajan esillä”, Häkkinen sanoo.

Jyväskylässä ylioppilaskunta on selkeästi jatkuvuuden kannalla, Häkkinen sanoo.

”Lehden kalleudesta keskustellaan välillä, mutta viimeksi valitun edustajiston aikana ei tule olemaan mitään hätää. Lukijatutkimuksissa on todettu, että lukijat arvostavat printtilehteä. Tuoreimmasta on tosin jo hiukan aikaa.”

Ylioppilaslehdissä voi edelleen kokeilla monenlaista perseilyä.

Henri Häkkinen, *Jylkkärin* ex-päätoimittaja

Ylioppilaspolitiikassa muutokset ovat toki nopeita – edustajistot valitaan kahden vuoden välein.

Myös *Oulun ylioppilaslehden* päätoimittaja **Tuuli Heikura** luonnehtii lehden tilannetta suhteellisen vakaaksi.

”Resurssiongelmia on kylläkin jatkuvasti. Osa rahoituksestamme tulee ylioppilaskunnalta, joten joskus syntyy keskustelua varojen siirtämisestä muualle. Viimeksi tällaista keskustelua oli vuonna 2024 *Lapin ylioppilaslehden* lakkauttamisen aikoihin.”

Oulun ylioppilaslehti uudistettiin vuonna 2023 aikakauslehdiksi. Heikuran mukaan lukijat kaipaavat valtamedian tarjoaman uutisvirran vastapainoksi hitaampaa, syventävää, nuorten ja opiskelijoiden näkökulmasta kirjoitettua sisältöä. Lehden haaste on pienen toimituskunnan vuoksi uhkaava yksipuolisuus. Ylioppilaslehdillä on taipumusta henkilöityä kulloiseenkin päätoimittajaansa.

”Meillä toimituskunta ja freelancerit ideoivat paljon juttuja. On hyvä, että kaikki ideat eivät tule minulta”, Heikura sanoo.

Oulussa kokeiltiin viime vuosikymmenellä verkkolehden siirtymistä, mutta printti elvytettiin pian, koska lukijat eivät löytäneet digilehteä.

”En näe sellaista tilannetta, että printti poistuisi – ellei sitten koko lehdestä luovuttaisi”, Heikura sanoo.

TURUN YLIOPPILASLEHTI *Tylkkärin* päätoimittaja **Hermann Sankelo** sanoo lehteä kustantavan ylioppilaskunnan asettavan lehdelle kohtuullisen tiukat taloudelliset, mutta myös sisällölliset raamit.

Sankelo täsmentää sisältöraamien tarkoittavan ennen kaikkea vaatimusta lehden ajankohtaisuudesta.

”Lehti on opiskelijoille tärkeä niin kauan kuin on opiskelijoita, joilla on tarve lukea, kirjoittaa ja vaikuttaa”, Sankelo sanoo.

Sankelo luonnehtii ylioppilaslehtiä julkaisuiksi, joita tulevaisuuden asiantuntijat tekevät tulevaisuuden asiantuntijoille. Hän pitää tärkeänä, että osa lehden jutuista uudelleen julkaistaan nykyisin myös *Turun Sanomissa*.

”Nuorten aiheet ja näkökulmat leviävät tätä kautta myös laajemmalle lukijakunnalle”, Sankelo sanoo.

Tampereen ylioppilaslehti *Visiirin* päätoimittaja **Maria Muilu** on ollut toimessaan vuodesta 2022. Lehti palvelee laaja-alaista lukijakuntaa: Tampereen yliopisto ja teknillinen yliopisto fuusioituivat vuonna 2019.

Visiirin tuore lukijatutkimus on antanut osviittaa paperilehden tärkeydestä.

”Se on mukavan näköinen, hypisteltävä esine. Lisäksi lukijakunnalla on parempi mahdollisuus törmätä painettuun lehteen myös sattumalta.”

Muilu kommentoi Helsingin *Ylioppilaslehden* tilannetta kollegana. Hän pitää sitä katkeransuloisena ja ristiriitaisena.

”On sääli, että ylioppilaskunnalta ei Helsingissä löytynyt tarpeeksi ajoissa tukea printtilehdelle.”

Suuria lehteen kohdistuvia leikkauspuheita ei Muilun kaudella ole ollut. Muilun mukaan journalistisesti itsenäisen lehden pitäisikin olla ylioppilaskunnalle itseisarvo.

”Se on niin eri asia kuin joku tiedotusjulkaisu tai harrastetoimintana tehtävät ainejärjestölehdet. Ylioppilaslehdet luovat yhteisöllisyyttä ja pitävät opiskelijat kartalla asioistaan.”

Muilu on tutkinut ylioppilaslehtien merkitystä myös pro gradu -työssään. Tutkimuksessa nousi esiin muun muassa lehtien kyky irrotteluun ja epäsovinnaisiin ratkaisuihin.

”Täyttä gonzoilua meille tarjotaan kuitenkin hyvin vähän. Journalismin peruseetos on nuorisakin kirjoittajissa niin syvässä”, Muilu sanoo.

Jylkkärin Henri Häkkinen näkee asian hieman toisin.

”Ylioppilaslehdissä voi edelleen kokeilla monenlaista perseilyä.” ●

Ett år efter flytten – i Sundsvall görs finlandssvenska tidningar med passion men utan lokalkännedom

Lina Laurent, text • Mats Andersson, foto

Redigeringen av samtliga finlandssvenska papperstidningar, utom de åländska, flyttade till Bonnier News Locals redigeringsnav i Sundsvall i maj 2025. I Finlands föregicks flytten av oro, omställningsförhandlingar och innerliga försök från facket att i stället skapa ett finländskt redigeringsnav. Många frågade sig hur man kan jobba med en tidning om man varken känner samhället, människorna eller språknyanserna där den utkommer. Vi begav oss till Sundsvall för att leta efter svar.

DET ÄR TISDAG MORGON och **Johanna Beijar**, printplanerare och redigerare, förbereder morgondagens print-HBL. Runt omkring henne är det knäpptyst. Bakom Beijar sitter **Sara Bjermert** som planerar och redigerar *Vasabladet* och bakom henne **Lina Nyberg** som har fullt upp med *Pargas Kungörelser* som ska ha storspridning. Övriga dagar jobbar hon med *Åbo Underrättelser* och *Syd-Österbotten*.

Kontoret ligger på sjunde våningen och från fönstret syns ett av Sundsvalls landmärken, Gustav Adolfs tegelkyrka i nygotisk stil. Kyrkklockan slår snart tio (elva i Finland), vilket innebär att största delen av materialet till de finländska titlarna ska vara klart att tas in.

I Slack-kanalen dyker det upp meddelanden från kolleger i Helsingfors: chefredaktör **Kalle Silfverberg** skickar in en rättelse, debattredaktör **Tim Johansson** en lista på morgondagens debattartiklar och printkoordinatör **Heidi Eklund** en ny faktaruta för en nyhetstext. De övriga medarbetarna har Beijar egentligen ingen

kontakt med – i enlighet med arbetsfördelningen inom Bonnier News Local.

JOHANNA BEIJAR ÄR FÖDD OCH uppvuxen i Jakobstad. År 1996 flyttade hon till Sundsvall för att läsa journalistik på Mittuniversitetet och på den vägen blev hon.

"Det känns som om cirkeln sluts. Jag är närmare Finland än på länge."

Hon kör materialet genom redigeringsroboten *Flow*. Tio minuter senare får hon ett "utfall", ett förslag som hon sedan justerar manuellt i *Newspilot*. Paraden, eller ettan, som den kallas här, görs alltid manuellt men baserat på färdiga element.

Det känns som 'min tidning'. Det blir så när man jobbat med en titel ett tag.

Sara Bjermert, printplanerare och redigerare på Bonnier News Locals redigeringsnav

"Roboten sparar jättemycket tid. Jag tänker att den gör standardsidorna, till exempel debattsidan, så att jag kan lägga mer energi på de roliga sidorna där jag kan vara mer kreativ", säger Beijar.

LINA NYBERG HAR kommit långt i redigeringen av *Pargas Kungörelser* (PK).

"Halva tidningen är på finska och jag kan ju ingen finska", säger hon och visar några av

Journalisterna, printplanerarna och redigerarna Lina Nyberg, Johanna Beijar och Sara Bjermert har jobbat på redigeringsnavet i Sundsvall ända sedan det grundades 2015.

sidorna hon jobbar med.

Paraden är alltid på två språk, med lika mycket på svenska och finska. Inne i tidningen kan de olika språkversionerna variera i längd och finnas på olika uppslag.

"Jag stuvor om grejer. Det är ett himla pusslande då tidningen är så tjock."

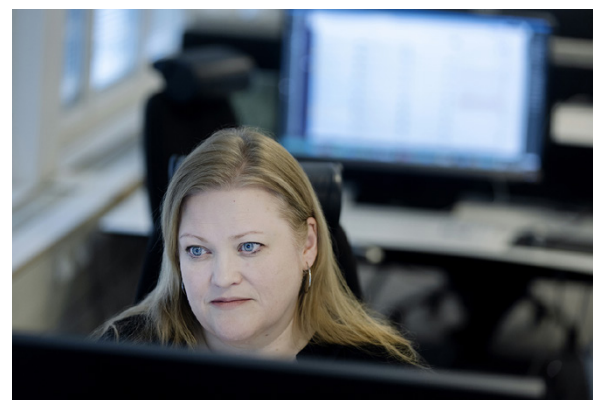
ÅU Media är inte en del av Bonnier-koncernen. Att redigeringen av *PK* och *Åbo Underrättelser* ändå landade i Sverige hänger ihop med ett tidigare avtal där ÅU Media köpte redigeringsstjänster av HSS Media.

Men trots avsaknaden av kunskaper i finska fungerar redigeringen av *PK* bra, det intygar både Nyberg och *PK*:s reporter **Malin Johansson**.

"Visst, språket är en utmaning men man får kommunicera mycket. Jag har jättebra kontakt

Redigeraren och printplaneraren Johanna Beijar jobbar med HBL. "HBL har egna fotografier och jättefina bilder, det är roligt att jobba med bilder som håller hög kvalitet".

På redigeringsnavet gläds man över att få jobba med nya tidningar men vet samtidigt att jobb försvinner på annat håll. "Vi har gått igenom samma utveckling här (i Sverige), med nedläggning av lokal printredigering, uppsägningar och centralisering", säger redigeraren och printplaneraren Sara Bjermert.

med Malin. Jag kollar allt med henne."

I praktiken innebär det bland annat att Nyberg ber Johansson skriva nya finska bildtexter eller förkorta rubriker ifall det behövs – att göra det själv med hjälp av generativ AI är inte ett alternativ.

Hur känns det då att jobba mot Finland? Enligt Nyberg är skillnaden egentligen inte så stor jämfört med att jobba med de rikssvenska titlarna.

"Det är ju samma arbetssätt. Men rent språkligt har jag märkt att de finländska tidningarna håller rätt hög kvalitet. Det är inte så mycket fel i texterna och de kräver mindre korrektur. Det känns som om de värnar mer om sin print".

SARA BJERMERT, SOM JOBBAR med Vasabladet, började jobba med tidningen i augusti i fjol, "efter alla

barnsjukdomar". Hon syftar på den kaotiska tiden efter maj 2025 då allt var nytt. Många olika personer jobbade med titlarna, flera av dem var sommarvikarier, och det var mycket nytt för både dem i Sundsvall och på redaktionerna runt om i Finland. Bland de mest kända missarna är Syd-Österbottens parad där SFP blev SMP (12.6.2025), HBL:s rubrik där **Teemu Pukki** blev Teema Pukki (17.11.2025) eller då samma artikel publicerats två gånger.

Beijar lyfter fram att inga parader skickas till tryck innan kontaktpersonerna i Finland godkänt dem. Samma gäller artiklarna som ligger i listan för det som ska publiceras.

Sedan starten har alla titlar en egen manual, ett Google-Drive-dokument med central information om tidningen, dess prioriteringar, men också

om viktiga orter, kända personer, politiska partier och deras förkortningar. Handböckerna kompletteras efter hand.

Även Sara Bjermert har kopplingar till Finland, genom sina föräldrar. Hon trivs med att jobba med *Vasabladet*, bland annat för att hon får en chans att följa med vad som händer i Finland.

"Det känns som 'min tidning'. Det blir så när man jobbat med en titel ett tag."

Ingrid Sigfridsson, verksamhetsansvarig på navet, går förbi och konstaterar att Finland tack vare de finländska titlarna kommit närmare på väldigt många plan. Själv har hon börjat se på finska teveprogram.

"Ja, alla här har lärt sig en massa om Finland. Själv vet jag vad som händer i Helsingfors men inte i Sundsvall", säger Beijar.

I ETT MÖTESRUM BREDER Sigfridsson och **Mona Hallén** ut två färgprintar med kartor, en över Bonnier News Locals titlar i Sverige och en över titlarna i Finland. Hallén är avdelningschef för print inom Bonnier News Local. Den finska affischen har en kort text med fakta om Finland. Som bonusinfo kan man läsa att "tomten bor i Rovaniemi".

Både Sigfridsson och Hallén betonar hur viktigt det är att det finns ett starkt förtroende mellan titeln och printplaneraren på navet.

"Vi vill att printplaneraren ska kunna arbeta så självständigt som möjligt", säger Sigfridsson.

I Sundsvall har de som jobbar en eller flera "egna titlar". De som jobbar kvällar och helger jobbar däremot med flera tidningar.

"Vi lär ju känna våra titlar och de lär känna oss. När jag träffar utgivare får jag ganska ofta höra 'rör inte min printplanerare'", säger Hallén.

Hur gör ni när det sker misstag och det blir fel i tidningen?

"Vi pratar om dem och resonerar med dem som varit inblandade. Fel händer men då gäller det att vi lär oss av misstagen – oavsett om de beror på en människa eller teknik", säger Hallén.

Den automatiserade redigeringen infördes på Bonnier News Locals tidningar i Sverige våren 2024. Målet är att automatisera en så stor del av arbetet som möjligt, samtidigt kan redaktionerna fokusera på digitala kanaler.

Hösten 2025 chockades anställda på Bonnier-koncernen av nyheten att Bonnier planerade att lägga ut redigeringen av *Expressens* lifestyle-magasin på ett danskt företag med verksamhet i Vietnam.

Känner ni er trygga med ert jobb här i Sundsvall?

"Vi jobbar med en effektiv printproduktion för våra titlar och det är en helt annan typ av produktion än den som du talar om. Vi fortsätter jobba med automatiseringen och den dagliga kontakten vi har med våra redaktioner", säger Hallén.

Men har ni upplevt rädsla för jobben?

"Vi har fått lite frågor om det, men man ska vara medveten om att vi jobbar med papperstidningar och papperstidningen har varit utdömd några gånger. Här hjälps alla åt att hitta smarta lösningar för att vi ska kunna vara effektiva och göra produkter som våra läsare vill fortsätta betala för", säger Hallén.

Sigfridsson säger att det är en verksamhet med stora förändringar.

"Det går snabbt och det påminner vi vår personal om." ●

Reportaget har förverkligats med resebidrag från Kulturfonden för Sverige och Finland. För artikeln har även följande personer intervjuats: universitetslektor Jenny Stenberg-Sirén vid Helsingfors universitet, Bonnier News Locals fackliga representant Cecilia Frykman och reporter Malin Johansson vid Pargas Kungörelser. Läs också Lina Laurents kolumn på Journalistens webbplats.

Bonniers redigeringsnav i Sundsvall

- Sedan maj 2025 redigeras samtliga finlandssvenska dagstidningar, förutom de åländska, på Bonnier News Locals redigeringsnav i Sundsvall.
- Redigeringsnavet har verksamhet också i Malmö.
- Sammanlagt redigeras och planeras cirka 50 dagstidningar på redigeringsnavet. Av dessa utkommer 10 i Finland. Navet gör också ett stort antal bilagor och gratistidningar.
- Organisationen har 71 medarbetare. Majoriteten är printplanerare.

"Det ska synas att vi är en finlandssvensk tidning"

Den största ändringen är att delar av redaktionen varit tvungna att börja tänka mera på printen igen. Det blev en ny rytm för produktionen, med andra deadlines och färre sidor som var öppna sent. Hur stämningen på redaktionen är? Det finns inget som så effektivt tar död på arbetsglädje, ork och motivation som omställningsförhandlingar. Det påverkar alla medarbetare. Ja, vi har gått vidare och de som jobbar med printen upplever att det funkar hyfsat bra. Vi upplever också att de i Sundsvall gör sitt bästa och är uppmärksamma på vilka behov vi har. Men det som vi pratade om initialt i samband med omställningsförhandlingarna är fortfarande aktuellt. För även om vi talar samma språk så finns det kulturskillnader. Vi ska ju inte vara en rikssvensk tidning – det måste synas att vi är en finlandssvensk tidning."

**Anna Sourander, redaktionell
huvudförtroendeperson, Bonnier News Finland**

Produktionen av papperstidningen är centraliserad och görs i det så kallade navet för att uppnå vissa effekter. Där finns kompetens för print, alla dagar, för alla titlar. Det är skalbart, effektivt och folk kan specialisera sig och utveckla tekniken. Det här gör att redaktionerna kan ha ett ökat digitalt fokus."

**Kalle Silfverberg, chefredaktör,
Hufvudstadsbladet**

Det har egentligen gått över förväntan. Visst har det skett misstag både i vår ända och hos dem men det viktigaste är att man har sett hur både vi och navet lärt oss och utvecklats för att minimera misstagen. Den allra kraftigaste läsarresponsen i början kom på grund av att vi slopade det dagliga bibelordet som krävde manuellt arbete.

Niklas Nyberg, chefredaktör Vasabladet

I intervjuerna som jag analyserat nu (med personer i den redaktionella ledningen) kommer det jättetydligt fram hur kritiska läsarna är då det gäller kronor, mil eller andra svenska saker som smyger in. Det har funnits TT-material redan många år men det är som om ägarbytet gör att läsarna reagerar mer kraftigt på detta än tidigare."

**Jens Berg, doktorand inom forskningsprojektet
Strategiskt medieägande över gränser: effekter
på journalistik, kultur och språk, vilket granskar
Bonniers förvärv av finlandssvenska tidningar.**

Yle sviker sitt public service-uppdrag

Det ska sägas direkt: jag talar helt klart i egen sak här. Jag började som stringer för Yle i Nairobi för åtta år sedan, och när jag åkte hem fyra år senare grundade Yle en permanent stationering i Kenya. Många frågade om jag inte kände mig bitter över att den grundades när jag åkte, men jag såg det tvärtom som mitt arv och var väldigt stolt.

MEN NU FÖRSVINNAR FINLANDS ENDA Afrikakorrespondent, till förmån för en USA-korrespondent till. Hårdare bevakning av ett land som bevakas varje sekund av en hel hop journalister i så gott som alla mediehus i Finland och också resten av världen.

För att förstå världen måste man vara på plats och leva i vardagen.

Det är absolut viktigt att bevaka USA ordentligt i dessa tider, och det är också kommersiellt lönsamt. USA intresserar publiken väldigt mycket och det finländska folket har självklart all rätt till högklassig USA-rapportering från Yle.

Samtidigt hör det till Yles public service-uppdrag att också bevaka det som inte är kommersiellt lönsamt och som icke-skattefinansierade medier inte har råd eller möjlighet att bevaka – som Afrika. Det är en skam att Yle

lägger ner Nairobikontoret.

Yle har lovat att man ska bevaka det globala syd noga – från Bole. Att det ska lyckas bra är ungefär lika trovärdigt som att **Sanna Marin** på Tony Blair-Institute kan tjäna sina väljare bättre än i riksdagen. Betydligt mer trovärdigt hade det varit att säga att man satsar hårdare på att öka USA-bevakningen från desken i Bole medan Afrika-korren fått stanna. Eller att man hade placerat den andra Amerikakorrespondenten i Latinamerika.

I EN OROLIG VÄRLD SAKNAR allt fler mediekonsumenter förklarande journalistik som sätter saker i ett bredare sammanhang, tar ett steg tillbaka, förklarar och reflekterar. Det ser man till exempel i att analyser ofta läses mycket flitigt.

För att förstå världen måste man vara på plats och leva i vardagen. Jag försöker bevaka Afrika så gott det går från Finland och vårda mina kontakter där. Men ju längre tid som går utan att jag ens satt min fot på kontinenten, desto sämre koll har jag på vad folk där pratar om, vad som berör dem och hur de ser på världen. Det är extremt värdefull information, som man inte kan få om man bara idkar fallskärmsjournalistik. Vi kan bara hoppas att det finns någon på kontinenten som kan ta sig an ett stringeruppdrag för Yle.

Också andra nordiska public service-bolag har det tufft. SVT är mitt i stora nedskärningar som kräver omställningar och också där har man utökat antalet USA-korrespondenter från en till två, och de har dessutom ett stringerteam i Latinamerika. På SVT fick Afrikakorrespondenten tack och lov ännu stanna. ●

Liselott Lindström ● Skribenten är journalist.

MEDIENYTT

Efter vd-byte annonserar Viking Line i Nya Åland igen

Viking Line återgår till att annonsera i tidningen *Nya Åland* efter en paus på nästan tre år. Rederiet avbokade all annonsering i juni 2023 efter att tidningens ledarspalt diskuterade bland annat tax free-modellens hållbarhet. Viking Lines vd **Jan Hanses** ville inte kommentera saken, men menade att tidningen "får dra sina egna slutsatser" om huruvida avbokningen hängde ihop med den kritiska ledartexten. Senare gav Hanses ett skriftligt svar till Svenska Yle, där han lät förstå att det fanns en koppling mellan *Nyans* journalistik och indragningen av annonserna.

Hanses avgick som vd ifjol men har arbetat som senior advisor fram till april 2026. Återupptagningen av annonssamarbetet sammanfaller med att den nya vd:n tillträtt.

"Jag tog kontakt med Viking Line, helt förut-sättningslöst, och ville träffa nya vd:n när de bytte", säger *Nya Ålands* chefredaktör och publisher

Anna Björkroos om den senaste utvecklingen. Hon är tacksam för att Viking Line börjar annonsera i *Nyan* igen.

"Vi har ju fortsatt den redaktionella rapporteringen oberoende av det som hände, men eftersom det är tuffa tider i mediebranschen är alla annonsörer jätteviktiga."

Nya Åland gick miste om annonsintäkter på tiotusentals euro då Viking Line beslöt sig för att dra tillbaka annonser de redan bokat.

Finlands journalistförbund avslutade sitt samarbete med Viking Line då nyheten om de avbokade annonserna kom. Tidigare kunde förbundets medlemmar få förmåner då de bokade resor med Viking Line. Journalistförbundet öppnar nu för att ta tillbaka medlemsförmånen, meddelar **Simon Huldén**, förbundets chef för medlemstjänster.

Hanna Nordenswan

FOTO: SKÄRMDUMP PÅ NYA ÅLANDS SIDOR

Viking Line började annonsera i *Nya Åland* igen efter en paus på tre år. Annonssamarbetet drogs tillbaka efter att tidningen kritiserat rederiet i en ledare.

FOKUS

Tuomas Virkkunen sukeltaa MM-jalkapallohurmokseen Meksikossa

Manu Haapalainen, teksti • Timo Marttila, kuva

Kaikkien aikojen työkeikka siitä tulee. Odotan, että tämä ylittää aiemmat matkat”, **Tuomas Virkkunen** sanoo.

Virkkunen selostaa 11. kesäkuuta alkavia jalkapallon MM-kisoja MTV:lle. Virkkunen lähtee turnauksen alussa juttu- ja selostusmatkalle turnauksen isäntämaihin Meksikoon, Yhdysvaltoihin ja Kanadaan.

Virkkunen selosti ja raportoi paikan päältä jo Qatarin MM-kisoista vuonna 2022. Moni muistaa Qatarin kisojen epäkohdat – ja järjestäjien kisoihin palkkaamat ”kannattajat”. Kisoista ei nytkään puutu poliittisia jännitteitä. Meksikosta pääsee kuitenkin välittämään katsojille aitoa asiaa, Virkkunen sanoo.

”En usko, että siellä tarvitsee miettiä, ovatko kannattajat ja jalkapallokulttuuri aitoa.”

Virkkunen selostaa maksukanaville Mestarien liigaa sekä Italian ja Espanjan sarjoja. MM-kisoja seuraa selvästi suurempi yleisö. Virkkunen sanoo pyrkivänsä muuttamaan selostustyliään niin, että kaikki pysyvät kärryillä.

”Maksutelevisiossa Atletico Madridin valmentajaa voi kutsua ”Choloksi”. Miljoonayleisölle hänestä on syytä puhua **Diego Simeonena**.” •

Tuomas Virkkunen puhuu pallosta myös ottelutapahtumien ulkopuolella. Virkkunen nauhoittaa selostajakollega Ville Kuusisen kanssa kansainväliseen jalkapalloon keskittyvää Virkkunen/Kuusinen -podcastia olohuoneessaan Tampereella.

Heli Hämäläinen • Kirjoittaja on journalistiseen kirjoittamiseen ja kielenhuoltoon erikoistunut kirjoitusviestinnän opettaja Jyväskylän yliopistossa.

Harrastajakuorolaisiltakin "vaaditaan sataprosenttista sitoutumista"

Muoti-ilmauksia tulee ja menee. Yksi nyky-muoteja on läpikotaisuuden ilmaiseminen sataprosenttisuutena.

Mallia on otettu kaikeksi amerikanenglannista, jossa vointia voidaan kuvata matemaattisesti: "Oloni ei ollut ihan sataprosenttinen."

Erityisesti urheilijat näkyvät mieltyneen ilmaisu-tapaan. Koripalloilija **Lauri Markkanen** arvioi kymmenisen vuotta sitten, että "en mä ole ollut ihan sataprosenttinen sen Slovenia-hitin jälkeen".

Ilmaus on perinteisemmin merkinnyt sitä, että jokin on täysin jotakin. Jutuissa vilisee sataprosenttista alkoholia, villaa, naudanlihaa ja akryylilakkaa, ja terveyskeskuslääkärit voisivat tehdä sataprosenttista työaika.

Sataprosenttisuus näyttäisi päätävän journalismissa useimmin sitaattiin. Esimerkiksi Fi-kuljettaja **Fernando Alonso** vakuuttaa, että "minulla on sataprosenttinen usko, että Honda korjaa ongelmat".

Asiantuntijapuheessa ilmaus esiintyy usein kielto-muodossa. Haastattelussa voidaan todeta, ettei "mil-

lään maalla maailmassa ole sataprosenttista kykyä havaita tai valvoa" drooneja. Kuusamon "säätilasta ei voi satapro-senttista vastausta antaa".

Asiantuntijat taitavat haluta painottaa, ettei aivan täyteen varmuuteen päästä. Virallisiin lausuntoihin voi olla hyödyllistä jättää pientä epätarkkuuden varaa.

Minua huolestuttaa tämä vaativa puheenparsi, jolla kuvataan työtä ja vapaa-aikaa. Erään työntekijän mukaan myyntityössä edellytetään "sataprosenttista työ-kykyä". Hotellinjohtaja kertoo, että "vieraamme odotta-vat sataprosenttista sujuvuutta ja laatua".

Harrastajakuoron puheenjohtaja korostaa, kuinka "kaikilta vaaditaan sataprosenttista sitoutumista" musiik-ki-projektiin. Varjoliittoa harrastava näyttelijä sanoo, että "lentäminen vaatii sataprosenttista keskittymistä, ja sen jälkeen on henkisesti aivan puhki".

Journalistit tietävät, kuinka kieli rakentaa todelli-suutta. Riittäisikö joskus rahtusen vähempikin kuin sata prosenttia? ●

TUTKITTUA

Vastuu ilmastonmuutoksesta siirtyi kansalta hallinnolle

Vuonna 2019 *Ilta-Sanomat* käsitteli ilmastonmuutosta koko kansan ongelmana, jota jokaisen yksilön tuli torjua. Vuonna 2023 kansalaisten vastuusta puhuttiin enää hyvin vähän. Vastuu oli siirtynyt organisaatioille ja instituutioille.

Tämä käy ilmi tutkimuksesta, joka julkaistiin viime vuoden lopulla tanskalaisessa *MedieKultur*-lehdessä. Artikkelissa viestinnätutkija **Jenni Sarras** analysoi vastuun jakautumista *Ilta-Sanomien* ilmastouutisissa.

Sarras valitsi tutkittavakseen vuosien 2019 ja 2023 alkupuoliskot, jolloin järjestettiin eduskunta-vaalit. Ilmastokeskustelu oli kumpanakin vuonna kiivasta johtuen IPCC:n ilmastoraporteista. Tutkija kokosi ajanjaksoilta yhteensä 161 *Ilta-Sanomien* artikkelia ja teki niistä sisältöanalyysin.

Tutkimus paljasti merkittävän eron vuosien 2019 ja 2023 välillä. Ilmastouutisissa vastuu oli siirtynyt yksilöiltä instituutioille.

Vuonna 2019 *Ilta-Sanomat* esitti ilmastonmuutoksen "meidän kaikkien" ongelmana, jota jokaisen tuli tahollaan torjua. Lehti koulutti lukijoita

tekemään kestäviä kulutusvalintoja. Yksittäisille kansalaisille annettiin tilaa kertoa omista ilmas-toteoistaan.

Toisaalta samaan aikaan toimittajat vähätteli-vät ilmastoaktivismia ja mielenosoituksia. Kansaa kehoitettiin torjumaan ilmastonmuutosta istutta-malla puita ja äänestämällä vaaleissa.

Vuoteen 2023 mennessä vastuu ilmastonmuu-toksen torjunnasta oli siirtynyt lähes täysin val-tioille ja muille organisaatioille. Ilmastouutisissa käsiteltiin yksityiskohtaisia aiheita: säädöksiä, neu-votteluja, päästötavoitteita ja yritysten toimintaa.

Yksilön vastuu ja valta katosivat *Ilta-Sanomien* ilmastojournalismista niin perusteellisesti, ettei edes äänestämistä enää mainittu keinona vaikut-taa ilmastoon.

Tutkija löytää muutokselle kaksi selitystä. Ensinnäkin se voi johtua viime vuosien kriiseistä. Sekä koronapandemia että Venäjän hyökkäyssota ovat saaneet ihmiset hakemaan turvaa instituutioista.

Toisaalta taustalla saattaa piillä eurooppalai-sen ilmastopolitiikan edistyminen 2020-luvun

alussa. Yksilövalinnat tuntuvat vähäisiltä, kun tavoitteena on tehdä kokonaisesta maanosasta hiilineutraali.

Juha Matias Lehtonen

Lue lisää s. 22

11-vuotias lapsi kelpasi medialle jengipomoksi

Manu Haapalainen, teksti • Elina Rajala, kuvitus

Iltalehti kirjoitti 16. huhtikuuta Helsingin Vuosaaren tyttöporukasta, jonka on uutisoitu muutaman kuukauden sisään pahoinpidelleen useita ihmisiä. Jutussa haastatellaan Helsingin nuorisopalvelujen aluepäällikkö **Tiina Hörkköä**. Vuosaaren 11–12-vuotiaat eivät Hörkön mukaan muodosta ”jengiä”, vaan kyse on ”tiivistyneistä kaveriporukoista, jotka aiheuttavat häiriöitä, mahdollisesti tekevät rikoksia ja samalla aiheuttavat turvattomuutta sekä itselleen että muille.”

Helsingin Sanomat uutisoi 22. huhtikuuta tyttöjoukkion 11-vuotiaasta ”keulahahmosta”. Sävyiltään toteavan jutun mukaan poliisi on epäillyt porukkaa erityisesti pahoinpitelyistä, mutta myös uhkauksista, kunnianloukkauksista ja vahingonteosta. Yle jatkoi aiheesta pidemmin ja myös astetta maalailevampaan tyyliin kahta päivää myöhemmin. Yle kuvaili jutussaan tyttöporukkaa ”väkivaltaiseksi”. Jo jutun otsikko on hätkähdyttävä: *Väkivaltainen 11-vuotias tyttö on kylvänyt pelkoa Vuosaarissa.*

Yle haastattelee artikkelissaan myös tytön isää, jonka taustasta paljastuu muun muassa huumetuomio. Haastattelu on koskettava ja taatusti uutisarvoinen, mutta uutisointi herättää myös kysymyksiä. Onko oikein, että 11-vuotias lapsi nostetaan valtakunnanjulkisuuteen jonkinlaisena väkivaltaisena jengipomona? Kuinka laajasti hänet ja hänen lähipiirinsä tunnistetaan uutisjuttujen jälkeen?

Hesarin ja Ylen skuupit levisivät lainauksina ja tiivistelminä halki mediakentän. Jutuissa ei tietenkään kerrota nimiä, mutta kaupunginosa, ikä, isän tausta ja keskeiset hengailupaikat

lisäävät tehokkaasti mahdollisuuksia ihmisten tunnistamiseen.

JOURNALISTIN OHJEIDEN 32. PYKÄLÄN mukaan ”alikäisen tai syyntakeettomana tuomitun henkilöllisyyden paljastamisessa on oltava erityisen pidättyväinen”. Kohdan 27 mukaan on noudatettava erityistä varovaisuutta, ”kun käsitellään alaikäisiä tai selvästi haavoittuvassa asemassa olevia henkilöitä”.

Vuosaaren tytöissä on kysymys uudenlaisesta, huolestuttavasta ilmiöstä. Ei ole kysymystäkään siitä, etteikö lehtien pitäisi kirjoittaa siitä. 11-vuotiaan kohdalla ei tietenkään varsinaisesti puhuta tuomitusta, mutta *Journalistin ohjeisiin* sisältyy selkeä ajatus alikäisen identiteetin suojaamisesta.

En ole varma, onko uutismedia onnistunut siinä.

Ohjeiden kohdan 30 mukaan taas ”oikeudenkäyntien sekä rikosten esitutkinnan ja syyteharkinnan aikana ei saa asiattomasti pyrkiä vaikuttamaan viranomaisten ratkaisuihin eikä ottaa ennakolta kantaa syyllisyyteen”.

En ole varma, onko uutismedia onnistunut siinä.

Nuorisopalvelujen Tiina Hörkkö sanoi *Ilta-lehdessä*, että lapset eivät ole jengi ja että he ovat turvattomia itsekkin. Otsikoinneissa ja jutuissa lapset kuitenkin ovat nimenomaan väkivaltainen jengi, jolla on erityisen väkivaltainen johtaja.

MTV muuten uutisoi aiheesta 27. huhtikuuta. Jutun mukaan ”*poliisilla ei ole varmuutta tyttöjengin johtohahmosta*”. Kokoonpano on myös iso kysymysmerkki. •

Viinalla parempaa ydinvoimalobbausta?

Työskentelin vakituksena politiikan toimittajana 1980- ja 1990-lukujen taitteessa noin kahdeksan vuotta. Tuohon aikaan alkoholi ei näytellyt enää niin suurta osaa toimittajan työssä kuin vuosikymmen tai pari aiemmin – ainakin, jos legendoihin on uskomisen. Toki raittiita ja vähemmän raittiita toimittajia lienee ollut kaikilla vuosikymmenillä.

Joka tapauksessa 1990-luvun alkupuoliskolla sain kutsun niin viinatoksiseen tilaisuuteen, etten ollut urallani aikaisemmin törmännyt. Kyse ei ollut iltatilaisuudesta, vaan normaalista lounasinfosta, jossa Energiategollisuuden toimitusjohtaja ja Metallityöväen liiton viestintäpäällikkö lobbasivat ydinvoimaa. Sehän ei tuohon aikaan ollut yhtä suosittu energianlähde kuin nykyisin.

Ehkäpä siitä syystä lobbarit halusivat vahvistaa sanomaansa viinejä vahvemmillä lounasruokajuomilla: infotilaisuuteen tuotiin täysin varusteltu viinakärry eli Koskenkorvaa, vodkaa, viskiä, konjakkia, giniä ja mitä niitä nyt olikaan.

Toimittajien kunniaksi on sanottava, että ainakaan minun silmin kukaan infotilaisuuteen osallistuneista ei viinaksiin kajonnut. Lounas syötiin ja info kuunneltiin, toki lounasviinin kera, mutta sitten pitikin lähteä toimituksiin juttuja tekemään.

Ehkä tarinan opetus on siinä, että viinaksien sijaan ydinvoiman puolesta on sittenkin toiminut paremmin fossiilisten energialähteiden aiheuttama ilmastonmuutos. Ja lähes ainahan liiallinen öljyn ja viinan käyttö ovat olleet turmioksi.

Harri Järvinen

Kirjoittaja on entinen politiikan toimittaja ja nykyinen Journalistiliiton eläkeläinen.

MITÄ SINULLE ON SATTUNUT JA TAPAHTUNUT? LÄHETÄ TARINASI OSITTEESEN JOURNALISTI@JOURNALISTI.LIITTO.FI

Kuvitus toimii parhaiten hitaassa journalismissa, sanoo Vuoden freelancer Ville Tietäväinen. "Maailman ei tarvitsisi muuttua ainakaan yhtään kiireisemmäksi. Ei kuvittamisessa pitäisi olla sellaista tilannetta, että joudutaan käyttämään ihmistä tuhat kertaa nopeampaa laitetta."

"HIENO TUNNUSTUS KUVITTAMISELLE", SANOO VUODEN FREELANCEJOURNALISTI VILLE TIETÄVÄINEN

Manu Haapalainen, teksti • Juho Kuva, kuva

Vuoden 2025 freelancejournalisti on helsinkiläinen kuvittaja, graafinen suunnittelija ja sarjakuvantekijä **Ville Tietäväinen**. Hän on ensimmäinen tämän palkinnon saajaksi valittu kuvittaja. Tietäväisen kuvituksia on julkaistu muun muassa *Helsingin Sanomissa*, *Yliopisto-lehdessä*, *Suomen Kuvalehdessä* ja *Journalistissa*.

Suomen freelance-journalistit (SFJ) palkitsi Tietäväisen vuosikokouksessaan 25. huhtikuuta.

Tietäväinen sanoo *Journalistille* yllättyneensä palkinnostaan. Hän määrittelee itsensä visuaaliseksi journalistiksi, mutta sanoo aina ajatelleensa kirjoittavien toimittajien ja valokuvaajien töiden olevan lähempänä journalismin ydintä.

"Olen ajatellut olevani vähän journalismin ulkokehällä, vaikka pyrin tietysti ihan samaan kuin kirjoittajat ja kuvaajat, eli koetan saada aikaan huomionarvoisia, kiinnostavia ja muistettavia juttuja", Tietäväinen sanoo.

"Onhan tämä hieno tunnustus koko journalistisen kuvittamisen hyvin pienelle alalle."

Tunnustus tuntuu Tietäväisestä hyvältä siksi, että lehtikuvittaminen ei ole elänyt Suomessa kulta-aikaansa ainakaan viiteentoista vuoteen. Kuvittaminen on työlästä ja kallista, ja paperista mobiililaitteisiin siirtyminen on syönyt tilaa näytävältä visuaalisuudelta.

"Aloittelin uraani *Hesarin* broadsheetissä. On aika paljon palkitsevampaa koettaa saada kuvituksia toimimaan siinä kuin lukijan kännykän ruudulla."

Tietäväinen muistelee uransa alkuaikoja kaihoisana. Hän sai vuonna 1999 tehtäväkseen kuvittaa *Helsingin Sanomien* Kuukausiliitteen vuosituhatnumeron.

"Minulla meni yli puoli vuotta niiden kuvien tekemiseen! Eihän sellainen normaalisti voikaan olla mahdollista, mutta toivoisin, että lehdet edelleen intoutuisivat kilpailemaan myös visuaalisuudella."

VILLE TIETÄVÄINEN KUVAILEE TYÖTÄÄN "parhaimmillaan tosi nastaksi". Alalle pyrkiville hänellä on tärkeä neuvo.

"Kannattaa opetella mahdollisimman monipuoliseksi."

Tietäväinen on tehnyt myös graafista suunnittelua, esimerkiksi kirjojen kansia ja taittoja, sekä omia sarjakuvakirjoja.

"Näin pienessä maassa ei voi maalata itseään liian pieneen nurkkaan. Omilla projekteilla voi täyttää suvantoaikoja, jos onnistuu saamaan edes pienen apurahan vaikkapa omaa kirjaa varten."

Entä generatiivinen tekoäly? Pitääkö palkitunkin kuvittajan olla huolissaan töidensä puolesta?

Tietäväinen sanoo "saavansa ihottumaa" koneella teetetystä kuvittamisesta.

"Ykkösgendani on koettaa löytää uutta ja omaperäistä, ja monessa paikassa tällaiseen ei enää pyritä. Promptaaminen ilmaiseksi on yleisön halveksumista", hän sanoo.

"En halua käyttää tekoälyä työssäni mihinkään, siksi, että suurin nautinto työssäni on miettiä itse, ja toteuttaa itse. Nautin kirjoihin, lehtiin ja arkistoihin kaivautumisesta. Tekoälyllä generoitaessa nautinto työstä ja sen vastaanottamisesta katoaa." ●

JULKISUUS LOPETTAÄ HÄIRINNÄN TYÖPAIKALLA, JOS MIKÄÄN MUU EI AUTA

Me too-liike teki aikanaan epäasiallisen käytöksestä aiempaa näkyvämmän ilmiön. Työelämässä tapahtuvasta valtapohjaisesta seksuaalisesta häirinnästä tuli julkisen keskustelun aihe.

Kyse on melko uudesta kulttuurisesta murroksesta, mutta työsuhteissa asian juridinen puoli on ollut pitkään selvä: Työturvallisuuslaki edellyttää työnantajaa puuttumaan kaikenlaiseen häirintään. Häirintä tai puuttumatta jättäminen voivat tulla arvioitavaksi henkilökohtaisina työturvallisuus- sekä työsyRJintärikoksina.

Työpaikalla ihmisen käytöstä ei voi mitata viivoittimella. Jokaiselle voi sattua ylilyöntejä. Työpaikalla on silti pystyttävä tavallista korostuneempaan itsehillintään erityisesti, kun kyse on toisen fyysisestä ja henkisestä koskemattomuudesta. Selvää puuttumista vaativa häirintä on yleensä toimintaa, jonka suurin osa ihmisistä tunnistaa vääräksi ilman kahta sanaa.

Laki ja moraali ovat työntekijän puolella, mutta häirintätapausten selvittäminen tai niihin puuttuminen ei ole niin helppoa kuin voisi luulla. Työntekijälle ”ota yhteyttä työnantajaan” -neuvo ei riitä ongelman ratkaisemiseksi. Erityisen monimutkaiseksi tilanne muuttuu, jos häiriökäyttäytyjä on itse johtavassa asemassa.

KÄYTÄNTÖ ON MONESTI OSOITTANUT, että päätösvallassa olevat eivät osaa tai halua toimia häirintätilanteissa

oikealla tai riittävällä tavalla. Syinä voivat olla osaamattomuus, laskelmointi, rohkeuden puute tai mukavuudenhalu. Myös henkilösuhteet, kognitiiviset vinoumat ja epämääräiset päätösvaltasuhteet vaikuttavat tilanteissa.

Parhaimmassa tapauksessa työnantaja on varautunut häirintään. Se tarkoittaa mietittyjä konkreettisia ja tehokkaita selvittämis- ja ratkaisumalleja. Työntekijälle tulisi olla helppoa ilmoittaa häirinnästä. Lisäksi hänellä pitäisi olla ennakkotieto siitä, miten asian käsittely etenee.

Häirintätilanteiden käsitteleminen voi olla haastavaa ja paineita niin työnantajalle kuin henkilöstölle. Jokaisella meistä on omat vahvuutemme, mutta hyvään lopputulokseen pääsemiseen riittää, kun haluaa toimia oikein.

Joskus työnantaja ei puutu häirintään riittävästi, vaikka ”natsoja” olisi. Tällöin työntekijöiden ainoaksi keinoksi jää asian vieminen julkisuuteen. Näin on myös usein käynyt. Uutisointi muuttaa äänen kellossa. Työnantaja on pakotettu ottamaan härkää sarvista.

Jo riski asian julkiseksi tulemisesta on tehokas lääke häirinnän ehkäisemiseksi, sillä julkisuus on häiriökäyttäytyjän suurin pelko.

Työelämässä väärin toimiminen ei ole yksityiselämän törttöilyä, vaan toisiin vaikuttavaa toimintaa, josta täytyy pystyä vastaamaan. Joskus myös julkisesti. ●

Tuomas Aalto ● Kirjoittaja on Journalistiliiton juristi.

Sanomalehtimies 5/1976

Moottoritoimittajat rajoituksia vastaan

L970-luvun alun liikenneuutisointi oli poliittisesti pahoin polarisoitunutta. Suuria tunteita herättivät nopeusrajoitukset. Vuoden 1973 lopussa koko maahan oli määrätty kahdeksankymppin katonopeus öljykriisin vuoksi.

Yhteiskuntatieteiden maisteri **Teuvo Peltoniemi** teki Tampereen yliopiston tiedotusopin laitoksella tutkimuksen lehdistön suhtautumisesta nopeusrajoituksiin vuosina 1973–1976. Tuloksista raportoi *Sanomalehtimies* 5/1976.

Myönteisimmin nopeusrajoituksiin suhtautuivat vasemmistolaiset lehdet sekä sitoutumattomat ja keskustalaiset lehdet. Kokoomuslaiset lehdet olivat jyrkästi nopeusrajoituksia vastaan. Oma lukunsa olivat moottoritoimittajat.

”Ehkä mielenkiintoisin tulos oli, että ammattimaiset kirjoittajat olivat suhtautuneet nopeusrajoituksiin kielteisemmin kuin muut. Näin siitä huolimatta, että tutkimukset osoittivat kiistattomasti nopeusrajoitusten merkityksen liikenneturvallisuuden parantamisessa. Näyttää kumminkin siltä, että vain harvoin tutkimusevidenssi tai edes käytännössä rajoitusten aikana tapahtunut voimakas liikenneonnettomuuksien väheneminen on vaikuttanut ihmisten vuosia sitten vakiintuneeseen mielipiteeseen rajoitusten puolesta tai niitä vastaan.”

Marja Honkonen

Täysverinen työmarkkinamies

TOIMITTAJA JA TIETOKIRJAILIJA
RISTO KORHONEN
HELSINKI 8.11.1950 – HELSINKI 9.4.2026

Toimittaja ja tietokirjailija **Risto Korhonen** kuoli 75-vuotiaana nopeasti edenneeseen sairauteen.

Suurimman osan työurastaan Risto työskenteli *Kansan Uutisissa* ja erikoistui työmarkkina-asioihin.

Työmarkkinatoimittajana Korhonen saavutti nopeasti luottamuksen niin työntekijä- kuin työnantajajärjestöissä. Hän oli erittäin arvostettu journalisti työmarkkinatoimittajien piirissä. Hän oli ensimmäinen *Kansan Uutisten* toimittaja, jonka työnantajat kelpuuttivat Eteläranta 10:n käytäville.

Uraan kuului myös mielenkiintoinen jakso Puolassa, jossa hän seurasi läheltä ammattiliitto Solidaarisuuden syntyä ja sitä seuraavaa kiihkeää historiallista aikaa. Raportteja syntyi *Kansan Uutisten* lisäksi Yleisradioon.

Kansan Uutisten aikaan hän tapasi **Kirsin**, ja heidän yhteiselämänsä alkoi. Vuonna 1989 syntyi **Santeri** ja myöhemmin perhe muutti Sofiaan pariksi vuodeksi Kirsin työn vuoksi.

Eläkkeelle siirryttyään Risto kirjoitti useita kirjoja työmarkkinajärjestöistä ja sopimusjärjestelmän toiminnasta.

Ristoa jäivät kaipaamaan perhe, sisar ja veljet perheineen sekä laaja ystävien joukko.

Arto Nieminen

Risto Korhosen ystävä ja kollega

Aikakautensa urheiluääni yhdisti kansakunnan

URHEILUTOIMITTAJA JA SELOSTAJA
SEPPO KANNAS 9.5.1933 LAPUA – 9.4.2026
HELSINKI

Suomalaisen urheilujournalismin uranuurtaja **Seppo Kannas** kuoli 92-vuotiaana Helsingissä. Hänen yli neljä vuosikymmentä kestänyt uransa Yleisradiossa muokkasi pysyvästi tapaa, jolla suomalaiset kokevat urheilua.

Lapualla syntynyt Kannas valmistui Helsingin yliopistosta voimistelunopettajaksi ja aloitti liikunnanopettajana vuonna 1957. Ensimmäinen selostus uinnin SM-kisoista vuonna 1961 avasi tien mediauralle. Vuonna 1966 hän siirtyi päätoimiseksi urheilutoimittajaksi Yleisradioon.

Elokuussa 1963 Kannas teki televisiohistoriaa toimittaessaan kaikkien aikojen ensimmäisen *Urheiluruutu*-lähetyksen. Ohjelma muodostui kansallinen ilmiö, ja Kannaksen rauhallinen, luotettava ääni tuli synonyymiksi suomalaiselle urheilujournalismille – sukupolvien tuntemaksi selostusääneksi.

Syvintä asiantuntemustaan Kannas osoitti erityisesti taitoluis-

KUVA: YLEN KUVAPALVELU

telun ja telinevoimistelun selostajana. Kannas raportoi paikan päältä yli kaksistakymmenistä olympiakisoista ja matkusti lähes sadassa maassa.

Vuonna 1976 Kannas eteni Yle TV1:n urheilutoimituksen päälliköksi. Kollegat muistavat hänet valoisana ja hymyilevänä miehenä, joka antoi työntekijöille vapaat kädet.

Eläköidyttyään Ylestä vuonna 2004 Kannas työskenteli vielä Eurosportilla. Vuonna 2012 vakava sairaus vaati elinikäistä hoitoa, mutta määrätietoisella kuntoutuksella hän säilytti toimintakykynsä.

Seppo Kannas edusti aikakautta, jolloin yksi ääni saattoi yhdistää koko kansakunnan.

Jouko Vuolle

Kirjoittaja on Seppo Kannaksen kollega.

Aina hymyilevä heikompi puolustaja

TV-TOIMITTAJA JOONAS LEPISTÖ
18.3.1982 HÄMEENKYRÖ – 8.4.2026
TAMPERE

MTV Uutisten toimittaja **Joonas Lepistö** kuoli 8. huhtikuuta 2026 nopeasti edenneeseen syöpään. Hän oli kuollessaan 44-vuotias.

Lepistö tuli Pöllölaaksoon 15 vuotta sitten reppu täynnä omia uutisia ja ideoita. Hän oli kokenut terveysalan asiantuntija, jonka verkostot olivat laajat ja halu auttaa pientä ihmistä sote-viidakossa suuri. Usein hän löysi uutisen jo ennen kuin muut tai ennen kuin viranomaiset siitä tiedottivat. Lepistö oli heikompien puolella ja antoi heille kasvot.

Työyhteisössä Joonas oli erittäin pidetty. Hän oli aina iloinen ja kyseli muilta, kuinka Sinä voit. Positiivinen asenne säilyi viime metreille, ja hän halusi tehdä täysillä työtä loppuun saakka. Työ oli suuri osa hänen identiteettiään, voisi sanoa kutsumus.

Laulu- ja bändiharrastus oli Lepistölle intohimo ja tapa käsitel-

lä asioita. Vielä syöpähoitojen loppuvaiheessa hän julkaisi uuden koskettavan kappaleen ja videon. Katsoimme sen yhdessä toimituksessa kyynel silmäkulmassa.

Joonaksen poismeno näin nuorena oli meille suuri järkytys. Hän levitti ympärilleen iloa ja hyvää tuulta. Kollegani sanoin: Positiivisuutta, lämpöä ja inhimillisyyttä. Niitä Joonaksella oli mittaamaton määrä ja aina jaettavaksi asti.

Yksityisessä elämässään hänellä oli uusi vaimo ja pienin lapsista neljävuotias.

Tanja Huutonen

Kirjoittaja on Joonas Lepistön esihenkilö MTV Uutisten kotimaantoimituksessa.

Hei eläkeläinen, haluatko tehdä edelleen töitä?

Mediakunta on Journalistiliiton jäsenten oma työosuuskunta, joka neuvoa töiden hinnoittelussa ja sopimuksissa sekä huolehtii laskutuksestasi, jolloin voit keskittyä töiden tekemiseen.

MEDIAKUNTA

mediakunta.fi

KOULUTUKSET

Miksi vastakkainasettelu myy?

Rintamalinjat julkisuudessa syvenevät ja puheet kovenivat mediassa. Konfliktit ja vastakkainasettelu käyvät usein kaupaksi paremmin kuin rakentavat näkökulmat. Tutkittu tieto ja esimerkiksi oikeusvaltion perusteisiin liittyvät näkökulmat kilpailevat kiihkeiden yksilökokemusten ja turvattomuuden tunteilla flirttailevien sisältöjen kanssa. Etiikkaseminaarissa Helsingissä on tarjolla kolme näkökulmaa aiheeseen. Puhujina ovat yhdenvertaisuusvaltuutettu **Rainer Hiltunen**, *Uuden Jutun* toimittaja **Oskari Onninen** ja kehitysneuropsykologi **Nina Sajaniemi**. Iltapäivän työpajoista voi valita mieleisensä aiheen: Aktivistitoimittajan etiikka Minneapolisissa, Tiedonjulkistamisen eettiset ohjeet tai Vanhuksen itsemääräämisoikeus mediassa.

Aika: to 28.5. klo 9.30–16

Paikka: Kulttuurikeskus Sofia, Kallvikinnientie 35, Vuosaari, Helsinki

Lisätiedot ja ilmoittautumiset:

journalistiliitto.fi/tapahtumat

Järjestäjä: SJL

Tekijänoikeuswebinaari musiikin käytöstä

Musiikki on olennainen osa audiovisuaalista tuotantoa, mutta mitä tuotantoyhtiöiden, ohjaajien ja tuottajien on hyvä tietää musiikin

lisensoinnista? Mitä lupia tarvitaan ja miten ne hankitaan? Mitä sinun tulee tietää musiikin käytön keskeisistä käytännöistä, periaatteista, oikeuksista ja luvista? Teoston kanssa toteutussa webinaarissa aiheesta alustaa lisensoinnin asiantuntija **Eveliina Pitkänen**.

Aika: ke 27.5. klo 16

Paikka: Webinaari

Lisätiedot ja ilmoittautumiset: rttl.fi/kurssit

Järjestäjä: RTTL

MUUT

Teknologia-akatemia vierailee Vaasassa

Teknologia-akatemian kesäkohde on Vaasa. Päivän teemana on tutkimus-, kehitys- ja innovaatiotoiminta ja yliopisto-yrittäisyhteistyö sekä energiatutkimus ja vastuullisuus. Vierailemme Vaasan yliopistossa ja pääsemme tutustumaan Wärtsilän tutkimuskeskukseen. Vierailu on tarkoitettu journalistista tai viestintätyötä tekeville liiton jäsenille. Tapahtuma matkoineen on osallistujille maksuton.

Aika: ti 2.6. lähtö klo 7.20, paluu 20.39, Helsingin rautatieasema.

Paikka: Vaasa

Lisätiedot ja ilmoittautumiset:

journalistiliitto.fi/tapahtumat

Järjestäjä: SJL, Teknologiateollisuus ja Suomen Akatemia.

Keskustelua journalismista Jyväskylän Kesässä

Jyväskylän Kesä -festivaali kokoaa joukon mediavaikuttajia keskustelemaan journalismin roolista muuttuvassa maailmassa. Maksuttomassa avajaisseminaarissa kysytään, onko journalismilla merkitystä ja jos niin kenelle. Mitä journalismilla nykyään oikeastaan ymmärretään? Kysymyksiä ovat pohtimassa Ylen entinen toimitusjohtaja **Merja Ylä-Anttila**, Keskisuomalaisen konsernijohtaja **Vesa-Pekka Kangaskorpi**, *Uuden Jutun* toimittaja **Oskari Onninen** sekä Rare Median päätoimittaja **Nikke Sillanpää**. Puhetta johtaa median ja viestinnän tutkimuksen apulaisprofessori **Karoliina Talvitie-Lamberg**.

Aika: ke 1.7. klo 14

Paikka: Jyväskylän yliopiston Agora-rakennus, Mattilanniemi 2, Jyväskylä

Lisätiedot: jyvaskylankesa.fi

Järjestäjät: Jyväskylän yliopisto, Jyväskylän Kesä, Jyväskylän kaupunki ja mediakonserni Keskisuomalainen.

LIITON
TAPAHTUMAT JA
KOULUTUKSET:

FIRIPO

Liitythän Journalistipaneeliin Gå med i Journalistpanelen

Kun liittyt paneeliin, osallistut uusimpaan mediatutkimukseen Suomessa

Saat täytettäväksi muutamia lyhyitä
kyselyitä vuodessa

Tarkistamme kysymykset ennen niiden
lähettämistä – joten kaikki kyselyt ovat laadukkaita

*

Går du med i panelen bidrar du till den senaste medieforskningen i Finland

Du har några korta enkäter att fylla i per år

Vi granskar frågorna innan de skickas ut – så alla enkäter
har en hög kvalitet

Liity mukaan tai lue lisää QR-koodin kautta tai osoitteessa firipo.fi

Gå med eller läs mera via QR-koden eller firipo.fi

Veera Kontula kuvasi työllistymisen vaikeutta

Nina Erho, teksti • Teemu Kuusimurto ja Veera Kontula, kuvat

Veera Kontula valokuvasi vuonna 2025 opinnäytetyöhönsä Suomeen muuttaneita ihmisiä, joiden on ollut vaikea saada täältä korkeakoulutustaan vastaavaa työtä. Sen sijaan he työskentelevät esimerkiksi asiakaspalvelijoina, siivoojina tai alustataloudessa.

Työnsä alkuvaiheessa Kontula suunnitteli kuvia, joissa kuvatavat tekisivät nykyistä työtään aiemman ammattinsa vaatteissa. Idea toteutuikin esimerkiksi kuvissa, joissa filosofian professori **Mugbaba Enkete** myy *Isoa Numeroa* pikkutakissa ja kauluspaidassa. Kaikkiin ammatteihin ei kuitenkaan liittynyt tunnistettavaa asua, joten Kontulan piti keksiä muuta.

”Kuvasin suoraan sitä, mitä he sillä hetkellä elämässään tekevät. Osan kuvista lavastin muilla vaatteilla”, Kontula sanoo.

Yhdessä kuvassa on viestintäasiantuntija **Martin-Éric Racine** Suomen armeijan maastopuku puoliksi yllään. Filosofian kandidaatti **Kayleigh Karisella** on urheiluvaatteiden päällä bleiseri ja takanaan siivouskärry.

Racine on saanut Puolustusvoimilta alansa pätkätöitä. Karinen on muun muassa yrittäjä, urheilija, tutkimusavustaja ja opiskelija. Tämä käy ilmi heidän ansioluetteloistaan, jotka Kontula yhdisti kuviinsa opinnäytetyössään ja niistä kokoamas-
saan näyttelyssä.

Kuvattavat Kontula löysi Telegramista työaiheisten keskusteluryhmien kautta. Jotkut kieltäytyivät, koska kokivat tilanteestaan häpeää, mutta kuviin suostuneet olivat ”superavoimia ja luotavaisia”.

”Toki tapasin heidät kaikki jo ennen kuvauksia. Omissa projekteissani haluan tutustua ihmisiin kunnolla ja tehdä asioita myös heidän ehdoillaan”, Kontula sanoo.

Marraskuussa Kontulan kuvasarja oli esillä Merkki-museossa Helsingissä, missä hän ja Viestintä ja kehitys -säätiö Vikes järjestivät työllistymisaiheisen paneelikeskustelun. Siinä äänessä oli joukko kuvattavia. Sitten kuvasarja on kiertänyt pääkaupunkiseudun kirjastoja, ja syksyllä se menee Tampereelle Työväenmuseo Werstaaseen.

Kontulan opinnäytetyö tarkastelee kuvajournalismin roolia yhteiskunnallisessa keskustelussa ja erityisesti sitä, millaista käsitystä se rakentaa Suomeen muuttaneista ja kenen ehdoilla. Kontula itse oppi sitä tehdessään uutta sekä Suomeen muuttaneiden moninaisista tilanteista että kuvaamisesta.

Yhdessä kuvista ohjelmistoinsinööri **Kashif Nawaz** opiskelee suomen kieltä kotonaan katse kirjassa.

”Jos kuvaisin nyt, tekisin selvemmäksi sen, että hän opiskelee nimenomaan suomea. Sitä voisi korostaa absurdillakin tavalla, esimerkiksi kuvaamalla hänet kirja näkyvästi pään päällä”, Kontula sanoo. ●

Valokuvaaja Jussi Pohjavirran valinta

”Mieleeni on jäänyt kuvajournalisti **Veera Kontulan** kuvasarja korkeakoulutetuista maahanmuuttaneista, joille omaa koulutusta vastaavan työn saaminen on ollut vaikeaa. Kuvasarja kertoo tärkeästä aiheesta, joka on myös ajankohtainen Suomessa. Toteutustapa toimii hyvin: ansioluettelomaisen editoinnin myötä henkilöiden osaaminen ja työkokemus nousevat erityisellä tavalla esiin. Ansioluetteloiden ja henkilöiden elämää esittävien kuvien välinen kontrasti on toimiva. Matalapalkka-aloilta saatavaa asiakaspalvelua pidetään usein itsestäänselvyytenä, mutta kuvasarja antaa kasvot heille, jotka työtä tekevät. Veeran kohdalla mieleeni on jäänyt myös hänen kiinnostuksensa yhteiskunnallisia asioita kohtaan, mikä on journalistisessa työssä olennaista.”

Tällä palstalla Journalisti pyytää ilmiantamaan loistavia alan tuotoksia. Viestiä vie seuraavaksi eteenpäin se, jonka työ esitellään palstalla.

Veera Kontula, 31

- Freelancevalokuvaaja, asuu Helsingissä. Työkennellyt myös kesätoimittajana ja -kuvaajana *Inarilaisessa* ja *Kainuun Sanomissa* sekä kuvaajajarjoittelijana *Helsingin Sanomissa*.
- Valmistunut vuonna 2025 medianomiksi Haaga-Helia ammattikorkeakoulusta.
- Valokuvasarja *Suomi sanoo tarvitsevansa osaajia, mutta haluaa halpatyövoimaa* on esillä Helsingissä, Espoossa ja Tampereella 2025–2026.
- Julkaissut kuvasarjoja ja näyttelyitä myös muun muassa sukupuoli-identiteettiin, köyhyyteen, pakolaisuuteen ja asunnottomuuteen liittyvistä aiheista.

KUVA: VEERA KONTULA

Filosofian professori Mugbaba Enkete myy Isoa Numeroa. "Kaikissa sarjan kuvissa on tekeminen ja työ mukana", Kontula sanoo.

KUVA: VEERA KONTULA

Flor Salazar on journalisti, jonka on vaikea löytää Suomesta alan palkallisia töitä. Sen sijaan hän siivoaa ja opiskelee yhteiskuntatieteitä.

KUVA: VEERA KONTULA

Opinnäytetyössään ja kuvista kokoamassaan näyttelyssä Veera Kontula yhdisti kuviinsa kuvattavien ansioluettelot. Viestintäasiantuntija Martin-Éric Racine on saanut Suomesta alansa pätkätöitä.

KUVA: TEEMU KUUSIMURTO

Veera Kontulan kuvasarjan punainen lanka on kuvattavien pitkä ja jatkuva yritys saada Suomesta koulutustaan ja osaamistaan vastaavaa työtä. Osa matalapalkka-aloilla työskennelleiden työnantajista ei antanut Kontulalle lupaa kuvata heitä työpaikoilla.

HALUATKO ILMOITUKSESI TÄLLE SIVULLE?

Journalistissa ilmoittamalla tavoitat
media-alan ammattilaiset
ja muut alasta kiinnostuneet.

Ota yhteyttä:

Puhelin: 044 755 5002

Sähköposti: ilmoitukset.journalisti@journalistiliitto.fi

JOURNALISTI

Media-alan ammattilehti